LATVIJA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 56 (690)
Trešdien, 1950. g. 26. JŪLIJĀ
Iznāk trešdienās un sestdienās Vācijā: Latvian Central Committee. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks M. Čaklais. Redaktori: A. Bērziņa, J. Jēkabsons, B. Kļaviņš, R. Rainers, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Smits (Lawley House, Canberra, A.C.T., Australia). Redakcijas adrese: (16a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, tālr. Schw. Gmünd 2159.

VADLĪNIJAS DROŠĪBAI NOPIETNĀ BRĪDĪ

Kopīga griba un kopīgs ceļš cīņai par Latviju

LATVIEŠU NACIONĀLĀS PADOMES CETURTĀ SESIJA ŠVĀBU GMINDĒ

LNP 4.sesija šoreiz notika Švābu Gmindes nometnē 22. un 23. jūlijā, un to bija ieradušies 48 LNP locekļi un viņu substitūti. No darba kārtībā iekļautajiem jautājumiem svarīgākie bija par tautas dzīvā spēka saglabāšanu, ārpolitisko notikumu attīstību un ar to saistītiem drošības soļiem, par latviskās audzināšanas nodrošināšanu jaunatnei dažādās zemēs un centrālo nacionālo komiteju organizēšanu. Sanāksme, kuŗa ar ierašanos pagodināja arī archibīskaps T. Grīnbergs, noritēja LNP pilnsapulcēs ierastajā nepieredzētā vienprātībā un lietišķībā, tāpēc gandrīz vai visi lēmumi un lēmumi tika pieņemti vienprātīgi vai ar ļoti lielu balsu vairākumu. Starp citu nolēma: grozīt LNP statūtus un turpmāk pilnsapulces sasaukt reizi gadā, dibināt jaunatnes audzināšanas padomi, lūgt pārvaldes iestādes un mūsu sūtņus rūpēties, lai tiktu sperti vajadzīgie pieņemšanas soļi bēgļu drošībai Eiropā, kā arī aktivizēt latviešu federālās kustības padomes noorganizēšanu un formālu iekļaušanu kustības Eiropas padomē.

Pilnsapulci atklāja priekšsēža vietnieks mag. iur. G. Odiņš, uzsvērdams, ka tā sanāk ļoti nopietnā brīdī, kas no visiem prasa lielu atbildību un vienprātības izjūtu, un aicināja ar piecelšanos un klusuma brīdi godināt sešiju starplaikā mirušo LNP pilnsapulču priekšsēdi prof. P. Lauriņoviču un locekli B. Krūku. Sanāksmi sveica nometnes administrātors mag. iur. R. Fridenbergs un latviešu komitejas priekšsēdis pltn. R. Jēkabsons, novēlēdami dievpalīgu darbā un cīņā par mūsu taisnību. Rakstveida apsveikumus bija piesūtījuši Romas katoļu baznīcas administrātors Alfons Mūrnieks un Beļģijas latviešu nacionālā komiteja.

Deleģētu pilnvaras pārbaudījusi, ieskaitot mandātu komisija ziņoja, ka apstiprināmi šādi mandāti: no LCP — E. Darks, K. Lobe, V. Lambergs, J. Kļaviņa un substitūti — A. Dravnieka vietā A. Abakuks, P. Greiža — A. Odiņa, V. Hāznera — R. Fridenberga, J. Lavenieka — R. Jēkabsons, E. Liepiņa — A. Šteinharda, J. Rozes — A. Reimaņa, T. Vīksnes — A. Krūmiņa un J. Tuska — R. Rubeņa; no Latvijas CP — V. Bāstiņš, A. Klīve, A. Blodnieks, J. Mežraups, V. Šlakāns, A. Silde un par substitūtiem — F. Sepa vietā B. Briška, K. Dziļlejas — V. Bumbērs, R. Drilļa — V. Lietavietis, A. Budzes — B. Romanovskis, E. Laimiņa — K. Vilde un A. Švābes — A. Aizpors-Čaplis; no DV — V. Janums, J. Celms, G. Odiņš, E. Lauva, T. Balodis, T. Dukāts; veciem strēlniekiem — D. Dardzāns un J. Goldmanis; kalpaskiešiem — A. Kripēns; ziemeļniekiem — A. Bērziņš, karaskolu beigušiem virsniekiem — J. Kalniņš, A. Petrītis; lāčplēšiem — V. Skaistlauks; kurzemniekiem — R. Osis, R. Kocinš, E. Stīpnieks; Baltijas universitātes — A. Raisters; studentu apvienības — A. Homka, A. Znotiņš, F. Ermanis; pretestības kustības — A. Endziņa un A. Bīlākis, baznīcām — J. Kullītis, A. Pantalons, P. Starcs un V. Freimanis, LSK — R. Liepiņš; preses — E. Raisters; sieviešu apvienības — T. Erdmane-Endziņa un A. Ose-Stubda, kooperatoriem — A. Plakāns un T. Silkalns, lauksaimniecības darb. org. — M. Egļītis, tautas apvienības — A. Aboliņš, no Anglijas DV — A. Vanags un V. Voitkus, Kanadas latv. apv. — M. Vētra un A. Freibergs. Bez tam komisija lūdza apstiprināt mandātus Beļģijas latv. nac. kom. — K. Gulbi un latv. federālistu kustībai — M. Gulbi. Priekšlikumu pieņēma. No apstiprinātajiem deleģētiem nebija ieradušies A. Klīve, A. Bērziņš, R. Osis, E. Stīpnieks, T. Silkalns, T. Erdmane-Endziņa uc., kā arī Beļģijas un Kanadas tautiešu pārstāvji.

Pēc mandātu apstiprināšanas par kopsapulces priekšsēdi ar 31 pret 5 balsīm, 9 atturoties, ievēlēja prezidija ieteikto kandidātu Georgu Odiņu, bet par viņa vietnieku prof. M. Eglīti un par sekretāru J. Niedru. Prezidija ziņojumu par darbību starpsesiju laikā sniedza priekšsēdis J. Celms. Laika, līdzekļu un citu apstākļu dēļ prezidijs varēja sanākt kopā tikai piecās sēdēs. Viens no svarīgākiem izlemjamiem jautājumiem bija LNP pārorganizēšanas projekti, kas iepriekšējā LNP sesijā neguva vajadzīgo vairākumu. Prezidija loceklis A. Klīve izstrādājis jaunu projektu, bet apspriežot tas atzīts par nepietiekamu, jo paredzēja LNP padomes locekļu skaitu palielināt līdz 80 un komplektēt pēc līdzšinējās kārtības. Prezidijs vienojies pagaidām jaunus projektus neizstrādāt, bet censties panākt, lai visās zemēs, kur lielāks skaits latviešu, noorganizētos centrālās nacionālās komitejas, ar kuŗu palīdzību tad varētu galīgi saliedēt jaunō LNP. Par šo jautājumu tika publicēts kopā ar LCK īpašs aicinājums latviešiem visā pasaulē. Prezidijs modri sekojis politiskajiem notikumiem pasaulē un arvien centies izmantot iespēju iestāties par mūsu taisno lietu. Rosīgi strādāts sadarbības veicināšanā ar citām baltiešu organizācijām, informācijā un propagandā un bibliotēku fondu organizēšanā. Uz bibliotēkām jau pieteikušās 42 organizācijas, pie kam centrālās organizācijas vairākās zemēs pieprasījušas lielāku skaitu grāmatu komplektu. Vācijā izdalīts ap 5000 grāmatu, galvenokārt veco ļaužu mītnēm un sanatorijām.

Ziņojumu papildināja prezidija loc. J. Kullītis, aicinādams izcelojušos tautiešus, baznīcas un organizācijas nākt talkā palīdzības sniegšanā palicējiem Vācijā. Augusta sākumā Vācijā notiks LWF izpildkomitejas sēde, kuŗā piedalīsies arī archibīskaps T. Grīnbergs, kas iesniegs memorandu ar mūsu priekšlikumiem palīdzības darba organizēšanai. Grūtāka problēma palicējiem ir darba dabūšana, kas dažās vietās tikpat kā neiespējama, ar kuŗu palīdzību tad varētu galīgi saliedēt jaunō LNP. Par šo jautājumu tika publicēts kopā ar

(Turpinājums 2. lpp.)

Vai amerikāņi iekļuvuši krievu slazdā

ASV MILITĀRAIS LIETPRATĒJS VĒRTĒ NOTIKUMUS KORĒJĀ

Vašingtonā (J). — Amerikāņu militārais lietpratējs Harijs Kerns, kas pēdējo nedēļu laikā personīgā pieredzē iepazinies ar situāciju Tālajos austrumos, pēc atgriešanās ASV publicējis žurnālā Newsweek plašu rakstu, kuŗa pamatdoma ir: Savienotās valstis pašlaik sakarā ar Korejas kaŗu iekļuvušas vienā no lielākajiem padomju slazdiem visā savā vēsturē. Kerns norāda uz šādiem raksturīgiem faktiem:

1) Pēc Dienvidkorejas republikas izveidošanas amerikāņi atvilka no turienes savus bruņotos spēkus, atstājot dienvidkorejiešiem tikai nieciņu aizsardzības armiju ar nedaudz kaŗa materiāliem un apņemoties sūtīt uz Koreju turpmāku militāru palīdzību tikai tiešas agresijas gadījumā. Šo apstākli krievi prata lieliski izmantot.

2) Padomju militārā vadība bez lielākām pūlēm būtu varējusi noorganizēt uzbrukumu pret Dienvidkoreju tādā veidā, lai amerikāņu iejaukšanās nebūtu nepieciešama, piemēram, sākot uzbrukumu ar partizānu „atcelšanos" un pamazām kaŗa darbību paplašinot. Krievi tomēr to nedarīja, bet ar atklātu kaŗa pieteikumu deva Dienvidkorejai iespēju lūgt UN resp. ASV palīdzību. Domādams, ka viens no pirmajiem galvenajiem komūnistu mērķiem, uzsākot tik strauju kaŗa darbību, bija — sagūstīt 2000 amerikāņu, kas kaŗa pirmajās dienās vēl atradās Korejā. Tas viņiem būtu arī izdevies, ja vēstnieks Mukio pašā pēdējā bridī nebūtu licis izdarīt amerikāņu evakuāciju ar lidmašīnām, iekāms vēl šādu pavēli gatavojās dot galvenā mītne Tokio.

3) Jau nedēļām ilgi pirms kaŗa sākuma amerikāņu slepenais dienests ziņoja par komūnistu spēku koncentrāciju aiz 38. platuma grada, bet šie ziņojumi vai nu nesasniedza, vai arī neietekmēja amerikāņu augstāko vadību. Pat ģen. Mekartūra galvenajā mītnē uzsākto kaŗu sākumā uzlūkoja tikai par nenozīmīgiem „robežincidentiem", ko varētu likvidēt ar nelielu palīdzību no ASV puses, kādēļ arī Vašingtona sākumā izšķirās sūtīt uz Koreju tikai savu floti un aviāciju.

(Turpinājums 8. lpp.)

Bij. karavīru ievērībai

Latviešu centrālā komiteja aicina visus amerikāņu un franču josla izkārtnētos latviešu virsniekus, instruktorus un kareivjus nekavējoties rakstiski pieteikties pie LCK pārstāvja pulkv. V. Skaistlauka, (16a) Esslingen-N., Breite Str. 16, uzrādot vārdu, uzvārdu, dzimšanas gadu, pakāpi, nodarbošanos un adresi. — Ziņas nepieciešamas skrīningu jautājumā.

Latviešu centrālās komitejas kancleja ar 25. jūliju apvienota ar LCK britu joslas delegācijas kanceleju. Adrese: (21a) Augustdorf b. Detmold, Lettenlager.

Turpmāk turpat pieprasāmas visas izziņas un apliecības kaŗavīru lietā, ko līdz šim kārtoja LCK informācijas nozare.

Latviešu centrālā komiteja

JAUNS LATVIJAS REKORDS AUGSTLĒKŠANĀ

24. g. vecais Helmūts Mastiņš 16. jūlijā JKS rīkotās sacīkstēs Esenē sagādāja izcilu latviešu sporta pārsteigumu: sasniedzot augstlēkšanā 1,90 m, viņš par 2,5 cm laboja Jāņa Dimzas 1930. gadā reālizēto Latvijas rekordu. Eiropā Mastiņa varējums šogad dod 17. vietu. (Par latviešu labākajiem augstlēcējiem sekos raksts sporta nodaļā Latvijas nākamajā numurā).

Svarīgākais tēmats — Rietumvācijas apbrunošana

ATLANTIKA PAKTA PADOMES KONFERENCE — SARLA SPOFORDA SVARĪGĀS PILNVARAS — VAI SLĒPENA VĀCU UN FRANCU VIRSNIEKU APSPRIEDE

**Londona (D). — Londonā otrdien sākās Atlantika pakta signatārvalstu padomes konference, uz kuŗu ar speciālām Dina Ačesona pilnvarām ieradīsies ASV pārstāvis Šarls Spofords. Konferences svarīgākais tēmats būšot Rietumvācijas apbruņošana un vācu smagās rūpniecības iekļaušana kopīgā bruņošanās programmā, ziņo BBC. Par aizsardzības jautājumiem otrdien sākās arī speciāla padomes konference, kuŗā piedalās ASV, Anglijas, Francijas, Kanādas un citu valstu ārlietu un aizsardzības ministri. Šīs konferences galvenais uzdevums ir izstrādāt kopīgu aizsardzības plānu Eiropai

LATVIJA

Nr. 56. (400) 1950. g. 26. jūlijā

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai inicialiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

LATVIEŠU NACIONĀLĀS PADOMES CETURTĀ SESIJA...

Mūsu drošība izvirzās priekšplānā

Jauna LCK intervencija skrīningu lietā

Mūsu centrālo organizāciju sanāksmju nedēļu Švābu Gmindē ievadīja LCK kopsēde priekšsēža H. Klarka vadībā. Mūsu tautiešu drošība eventuāla kara gadījumā apēnoja visus citus jautājumus un pierādīja, ka LCK apzinās savu atbildības smagumu trimdas tautas priekšā. Sēdē pieņēma lēmumus par konkrētiem soļiem šajā jautājumā, ko nodot galīgai pieņemšanai mūsu trimdas augstākai politiskai pārstāvībai — LNP. H. Klarks ziņoja par visu līdz šim darīto drošības jautājumā pie augstā komisāra un IRO galvenās mītnes. Neskatoties uz iestāžu dotajām cerībām, LCK tomēr atzina, ka briesmu brīžos vienmēr labāk palauties uz pašu spēkiem. Briesmu iespējas var mazināt arī pastiprināta emigrācija, tādēļ tautiešiem vairs nevajadzētu kavēties ar to.

Apspriedē pie amerikāņu joslas augstā komisāra nacionālo grupu pārstāvjiem norādīts, ka vācu DP likumā būs pilnā mērā nodrošinātas DP tiesības. DP saimnieciskai atbalstīšanai paredzēts dibināt bēgļu banku no Māršala plāna summām. Pēc IRO darbības pilnīgas izbeigšanās okupācijas vara akreditēs arī formāli pie sevis nacionālās komitejas, bet līdz tam nacionālo grupu intereses pārstāvēs pie IRO akreditētās nacionālās komitejas, kurām pie augstā komisāra un tā pārstāvjiem uz vietām „durvis vienmēr būšot plaši atvērtas".

Vācu saimniecībā iekļauto nometnēs un arī pie atsevišķām zemju valdībām nodibināti sevišķi padomdošanās organi (Beirat), kas kopā ar vācu nometņu pārvaldēm un zemju valdību iestādēm turpmāk kārtos bēgļu lietas.

V. Janums ziņoja, ka darba vienībās angļu joslā pagaidām uzņem tikai profesionālus šoferus, bet amerikāņu joslā uzņem arī tos, kas atgriezušies no Beļģijas, Francijas uc. valstīm. Karaviru izkrāsnēšana vēl turpināsies, kaut gan no augstākām amerikāņu amatpersonām un iestādēm saņemti noteikti solījumi šo jautājumu iekārtot karaviriem labvēlīgi saskaņā ar jaunā ASV DP iecelošanas likuma nosacījumiem. Sūtnis J. Feldmanis ziņoja lietā sadarbojumu ar tautiešu [illegible]

Pēc J. Niedres ziņojumu par viņa Itālijas ceļojumā panākto, kas mūsu laikrakstā jau publicēts, LCK pārstāvis Austrijā A. Eglīte ziņoja, ka Austrijā palikuši vēl 430 latvieši, kas vēlas pārcelties uz Vāciju un apvienoties ar pārējiem tautiešiem. Gandrīz visi latvieši Austrijā strādā un ir iekļauti vācu saimniecībā.

H. Klarks ziņoja, ka pēc oficiālās IRO statistikas amerikāņu joslā vēl ir 11.167 latvieši, līdz 30. jūnijam izceļojuši 33.829 latvieši, bet vācu saimniecībā jau iekļauti pāri par 3000 tautiešu. No vācu saimniecībā iekļautajiem līdz šim nav saņemtas sūdzības. Tiek dibināti ražošanas kooperatīvi un citi saimnieciski pasākumi. Skolu lietās vācu iestādes sola lielāku pretimnākšanu un izrādījušas interesi par Latvijas brīvvalsts minoritāšu kultūrālo autonomiju, kas bija vislielākā Eiropā.

J. Niedra ziņoja par budžeta un saimnieciskiem jautājumiem. LCK atkal samazināja 3. ceturkšņa izdevumus, svītrojot štatus un operatīvos izdevumus. Pateicoties stingrai taupībai, LCK budžeti vienmēr izpildījušies bez deficītiem.

Sakarā ar izceļošanu, atbrīvoja P. Greizi no LCK kancelejas priekšnieka amata un ar 25. jūliju pievienoja LCK britu joslas kancelejai Augustdorfā. Iecēla V. Lambergu par LCK sakarnieka vietnieku pie IRO galvenās mītnes Bad Kisingenā, A. Avotiņu par LCK pārstāvi Bavārijā izceļojušā A. Šteinharda vietā, J. Klaustiņu par LCK sakarnieku pie IRO 3. apgabala Augsburgā, P. Balodi par sakarnieku IRO 3. apgabalā Frankfurtē un J. Niedru par LCK 2. apgabala pārstāvi. Uzdeva V. Skaistlaukam pārzināt amerikāņu joslā izglītības lietas. Nolēma komandēt prof. P. Starcu kā latviešu pārstāvi Strasburgā septembrī sanākošā Starptautiskā Eiropas lauksaimniecības konfederācijas kongresā. Prof. Starcs ir šīs konfederācijas agrārpolitiskās komisijas loceklis. V. L.

TAUTIEŠU IEVĒRĪBAI, KAS BRAUC UZ AUSTRĀLIJU, KANADU VAI ASV

Nonākot jaunajā dzīves un darba vietā aiz okeāna — Austrālijā, Kanadā vai ASV, tautieši iskīpj krastā bez centa vai līdza kabatā. Tad sākas pirmais, grūtākais jaunās dzīves posms.

Pādomājiet arī jūs par to, kā visticamāk tikt šim pirmajam laikam pāri, kā jau palīdzēt pirmajā laikā sev nodrošināt kādu mazumu līdzekļu jaunajā zemē. Praktiskus padomus sniedz Latviešu centrālās komitejas informācijas nozare, (16a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne. Lūdzam pievienot pastmarkas atbildei.

Miris Julijs Loža

8. jūlijā pēc smagas operācijas Vircburgas Luitpolda slimnīcā miris bij. Vircburgas latviešu ģimnazijas direktors mag. math. Jūlijs Loža. Vircburgas nometnes ģimnazija bija viena no lielākām trimdā un to viņš vadīja 5 gadus līdz pat nometnes likvidācijai. Latvijā līdz pat boļševiku iebrukumam Loža bija inspektors I pilsētas ģimnazijā. Skolas darbā vairāk nekā 40 gadu nostrādājušo iecienīto paidagogu atcerēsies un pieminēs neskaitāmi viņa skolēni, kas tagad izkaisīti pa visām pasaules malām.

Julijs Loža dzimis 1879. g. 29. septembrī Trikātē. Nelaikļis atstāj sievu un meitu Vācijā, divi brāļi viņam Anglijā un ASV, bet viens palicis dzimtenē.

Archīvam tas neder

Bieži gadās, ka nometņu komitejas nosūta LCK bēgļu dzīves archīvam neskatotus gadiem ilgi sakrājušos dokumentus un citus materiālus. Tā nesen pienāca lielas kastes, kuŗās izrādījās piesūtīti norakstī par mantu un pārtikas sadalēm, vecas kvītis un kases dokumenti, protokoli par bērnu veselības pārbaudēm utt. Lai komitējām ietaupītos lieks darbs un izdevumi par kastēm un to nosūtīšanu, archīvs aizrāda, ka šādas lietas tas neuzglabā, bet gan vēlas redzēt piesūtītus komiteju un organizāciju protokolus, likvidācijas aktus ar kases, inventāra un bibliotēku pārskatiem, skolu un tiesu sēžu protokolus, gatavības apliecību norakstus, sodīto sarakstus uc. materiālus, kas var noderēt un kam būtu kāda nozīme mūsu trimdas dzīves raksturošanai. Tāpat archīvs gaida nometņu vēstures aprakstus un citus līdzīgus dokumentus ar vispārēju nozīmi. Ar šādu dokumentu iesūtīšanu nometnes lūgtas nevilcināties.

LCK bēgļu dzīves archīvs,
(21a) Augustdorf-Detmold,
Lager, Block 9.

AICINĀJUMS ĀRSTIEM UN ZOBĀRSTIEM

Latviešu ārstu un zobārstu biedrība trimdā (Latvian Medical Association in Exile) nolēmusi pārcelt sēdekli uz Minchenī, jo Eslingenas latviešu kolonija likvidējas un LSK laipni atļāvis savas telpas: München 13, Ainmillerstr. 7-II, Tel. 362093. Valdes priekšsēdis paliek līdzšinējais doc. Dr. med. G. Feders.

Daudzi latviešu ārsti un zobārsti emigrējuši, nepaziņodami valdei jaunās adreses. Tāpēc valde vēlas apzināt palicējus un lūdz biedrus (biedru karte par 1949. g.), kas atrodas Vācijā, sniegt šādas ziņas: vai vēlas strādāt tautiešu ārstnieciskajā aprūpē Vācijā vai izceļot; vai un kur patlaban strādā algotu ārsta darbu. Tāpat valde lūdz latviešu ārstus un zobārstus Vācijā, kas nav biedri, iestāties biedrībā un paziņot savas personālijas un datus par izglītību un arodu.

Nometņu dzīve

ŠVĀBU GMINDE kara stāstus skautiem, gaidām un vairākiem simtiem nometnes tautiešu stāstīja pikv. V. Janums LNP sestājā priekšvakarā. Uguņskuŗu iedegšanā LNP priekšsēdis J. Celms, norādot, ka mums vajadzīga lieta miera, izturība un karsta sirds, bet laikmeta vēji mūs aizvien pūtīs uz dzimtenes pusi. Sirsnīgā noskaņā ievadītais vakars, ko uzsāka, vecos un jaunos uguniskuŗa dalībniekus iepazīstinot ar izcilajiem sabiedriskiem darbiniekiem un karaviriem — Goldmaņa tēvu, pikv. V. Skaistlauku, K. Lobi un V. Jānumu, noslēdzās ar pikv. Lobes teiktu jundu jaunajai Latvijas sardzei.

HEILBRONAS nometnē ūnis dienās viesojās Mērbekas teātris ar Tvanu. Teātra cienītājiem izrāde sniedza patiesu baudījumu, tikai to nepūrdomātā vietā traucēja gan čalotāji zālē, gan trokšņotāji ārpusē. Tie neapmierinājās tikai ar kliedzieniem vien, bet meta gar teātra ēkas sienām akmeņus un pusķieģeļus vai sita ar nūjām, bet uz ēkas jumta, cik varēja spriest, notika kaut kas līdzīgs futbola sacīkstei. Trokšņu pamudināts, akali un nikni riet zālē sāka kāds skatītāju līdzi atvests suns, bet to nekavējoties notvēra un izmeta laukā. Cilvēku trokšņošana un dauzīšanās tomēr nerimās. Patiesi jāapbrīno mākslinieku pacietība un izturība, ka šajos apstākļos viņi izrādi novada līdz galam.

Priekšnoteikumi tautas atjaunotnei

Pārskatam sekoja prof. P. Starca referāts par tautas dzīvā spēka saglabāšanu, kuŗā cienījamais zinātnieks atkārtoti pasvītroja atziņu, ka mūsu tautai tradicionālais veselīgais dzīves veids jācenšas saglabāt arī trimdā. Tāpēc jāievēro atturība izpriecās un baudās, atturība pret citu tautu kultūras jauno pušu kārdinājumiem, jāsargās no jauktām laulībām un par visām lietām jāuztur dzīva mūsu veselīgā mentālitāte, piekšerianās gara kultūrai, darba mīlestība un centība un savas misijas pilniga apzināšanās. Ar šiem spēkiem mēs varam pastāvēt jebkādās grūtībās un, apstākļiem mainoties, kļūst par kodolu tautas atjaunotnei. Nekad neaizmirsīsim, ka 100 gados tautas skaitliskais sastāvs var pieaugt astoņkārtīgi. Lai to varētu sasniegt, mums trimdā jāsaglabā šeit norādītās vērtības, noraidot visus netikumus, kuŗus šķietami viegli iztiesāt pasaules lielcelju malās. Šīs vērtības mūs pasargās arī no iesūkšanās citu tautu skrandu proletariātā.

Pēc referāta LNP pieņēma profesora rezolūciju ar aicinājumu tautiešiem svešumā turēties pie mūsu tradicijām un veicināt viņa pausto atziņu nostiprināšanos trimdiniekos.

Svarīgākais darba kārtības punkts bija cīņa par Latviju, kas aptvēra arī drošības jautājumu. To pilnsapulce apsprieda slēgtā sēdē, kas sestdien ieilga līdz pl. 3 naktī. Pēc V. Januma, V. Lamberga un H. Klarka plašiem ziņojumiem pilnsapulce jautājumu vispusīgi apsprieda no politiskā un militārā viedokļa un vienbalsīgi pieņēma LCK ieteiktos lēmumus, kas, ievērojot stāvokļa nopietnību, paredz griešanos caur mūsu sūtniem pie rietumu valdībām, IRO un baznīcu organizācijām paātrināt emigrāciju un darīt visu iespējamo eventuālai latviešu bēgļu evakuācijai uz drošām vietām. LNP lūdza LCK rīcību, lai pārvietotu uz rietumiem nometnes, kas atrodas tuvu Vācijas austrumu joslas robežai, bet LNP prezidijam uzdeva griezties pie latviešu organizācijām un atsevišķām personām ārpus Vācijas un Austrijas darīt iespējamo latviešu bēgļu glābšanai, izraisot attiecīgu akciju eventuālu tuvu briesmu gadījumā. Pilnsapulce nolēma dot tautiešiem vadlīnijas, kā rīkoties nopietnā brīdī.

Pilnsapulce atzina, ka latviešu viriem nav jāpiesakās par algādžiem karā svešās armijās, bet latviešu nācijas interesēs ir, lai latviešu karaviri cīnītos karaspēkā, kas operē Eiropā Latvijas virzienā.

Plašākas debates izraisīja Latviešu federālistu kustības pārstāvja M. Gulbja ierosinātais jautājums par latviešu trimdinieku un federālistu kustības pārstāvēšanu Eiropas federālistu kustības padomē, kur, kustības iniciātoriem un Eiropas vienības aktīvākiem cīnītājiem Vācijā nemaz nezinot, savu pārstāvi jau pasteiguši pieteikt šaura politiķu grupa no Zviedrijas. R. Liepiņš norādīja, ka vienošanās rašanai ieinteresēto grupu un organizāciju starpā iniciātīvu uzņēmies biskaps J. Rancāns, kas grib redzēt LFK apvienotas visas latviešu organizācijas. Viņš arī ievadījis sarakstīšanos ar minēto Zviedrijas latviešu grupu. Jāpiezīmē, ka Eiropas federālistu kustības Austrumeiropas sekcijas sēdē Londonā latviešu federālistus nesen reprezentējis sūtnis K. Zariņš. Lai uz pārstāvību Eiropas padomē tomēr nekonkurētu divas latviešu grupas, vienošanās būtu jāpanāk.

Pēc debatēm un J. Celma ziņojuma par EFK latviešu padomes organizēšanos pieņēma rezolūciju, kas uzdod LNP prezidijam aktivizēt šīs padomes izveidošanu un gādāt, lai tajā vispusīgi būtu pārstāvēta latviešu sabiedriskā doma un Eiropas vienības aktīvākie cīnītāji.

Tāpat plašas debates radīja T. Dukāta iesniegtais priekšlikums par īpašas jaunatnes latviskās audzināšanas padomes dibināšanu un jaunatnes rakstu apgāda fonda noorganizēšanu, ko pilnsapulce pieņēma vienprātīgi. Ierobežoto telpu dēļ atreferējumu par šo jautājumu sniegsim nākošā numurā.

Pieņēma V. Bastjāņa priekšlikumu uzdot prezidijam lūgt attiecīgas iestādes noraidīt visas anonīmas denunciācijas un sodīt nepatieso ziņu iesniedzējus, jo denunciantu melīgie ziņojumi traucē izceļošanas gaitu un nepelnīti sarūgtina to skartās personas.

A. Blāķis ierosināja jautājumu par izskrīnētajiem, kam nav politiskās aizsardzības statusa un kam dažās vācu zemēs var draudēt denacifikācijas procesi. LCK priekšsēdis H. Klarks paskaidroja, ka LCK ierosinājusi jautājumu, vai tagad izskrīnētie nevarētu atgūt politisko bēgļu tiesības un sagatavojusi materiālus iesniegšanai Vašingtonā.

V. Janums informēja par dažādajiem iesniegumiem notikušo skrīningu lietās Ženēvā, kā arī par pasāktajiem soļiem, to zemju iestādēs, kas sūta savus pārstāvjus IRO ģenerālpadomē. Notikušajā padomes sēdē uz mūsu materiālu pamata tad arī britu un franču pārstāvji ierosinājuši jautājumu par dažu skrīninga noteikumu grozīšanu, bet attiecīgā komisijā tie ievēroti tikai pa daļai. Vissāpīgākais mums ir noteikums, ka par spaidu mobilizācijas pirmo termiņu IRO pieņem 1943. g. 17. aprīli, lai gan faktiski tā sākusies jau mēnesi agrāk. Tā kā no sākuma iesauca galvenā kārtā virsniekus un instruktorus, tad arī skrīnēšana tos skar vissmagāk.

Archibīskaps T. Grīnbergs LNP sesijā

Sesiju noslēdzot, priekšsēdis G. Odiņš izteica pateicību visiem, kas veicinājuši saprašanās garu šajā sanāksmē, un cerību, ka izklīstot LNP locekļi to visur ņems līdzi. Šinī sesijā parādīta kopīga griba, atrasts kopīgs ceļš un kopīga valoda, ko centīsimies saglabāt arī turpmāk.

Darba sēdes sestdien ievadīja un svētdien pēcpusdienā noslēdza mūsu valsts himna. LNP prezidijs un sesijas dalībnieki piedalījās arī svinīgā karoga pacelšanā nometnes laukumā, ko veica nometnes skauti un gaidas un kur īsu, bet dedzīgu uzrunu teica pikv. K. Lobe.

Sestdienas pēcpusdienā nometnes tautiešus un pilnsapulces dalībniekus ar savu apmeklējumu pagodināja archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs. Pie nometnes vārtiem mūsu luterāņu baznīcas augstāko vadītāju apsveica prāv. A. Rumpēters, administrātors R. Frīdenbergs un latv. kom. priekšsēdis R. Jēkabsons, bet maza guntiņa pasniedza rožu pušķi. Ierodoties LNP sēžu zālē un ieņemot vietu pie prezidija galda, LNP vārdā archibīskapu sveica priekšsēdis G. Odiņš, pēc kam īsā uzrunā prof. T. Grīnbergs, pastāstīdams mazu līdzību par zvanu, kuŗa skanēšana svarīgas visas tā sastāvdaļas, katra savā vietā, novēlēja sesijas dalībniekiem šajā nopietnajā brīdī vienprātību un dievpalīgu atbildīgajā darbā savai tautai un tēvijai. Lai atziņa par zvanu un zvaniķi mums palīdz vienotiem stāvēt par to skaņu, kuŗai jāieskanas mūsu sirdīs un visā pasaulē, lai tā iezvanītu atkal brīvo Latviju.

Novakarē simtiem nometnes tautiešu līdz pēdējai vietai piepildīja pilsētas Augustiniešu baznīcu, kur ieradās archibīskapa tēvs līdz ar pavadoņiem un LNP locekļiem, lai vadītu šai pēdējai LNP sesijai Vācijā veltītu dievkalpojumu. Svētrunā archibīskaps norādīja uz dievbijības izšķirēja lomu pasaules un cilvēku likteņos pašreizējā aspsplētajā laikā. Bez archibīskapa dievkalpojuma vadīšanā vēl piedalījās prāv. J. Ķullītis un A. Rumpēters un māc. E. Liepiņš, E. Rozītis, V. Voitkus, A. Abakuks un Fr. Baumanis. Mocarta Fantaziju uz ērģelēm atskaņoja un garīgo dziemu pavadījumus veica brīvmāksl. Elvīra Liepiņa.

Archibīskapa viesošanos nometnē noslēdza nometnes latviešu draudzes rīkotais tējas vakars, kuŗā līdz ar mūsu baznīcas vadību, LNP locekļiem un citiem viesiem piedalījās krietns skaits nometnes tautiešu. Runās, dziesmās un savstarpējā domu apmaiņā vakars izskanēja gaišā pacilātībā un sirsnībā. Vispār sesijas dalībnieku uzņemšanā nometnes organizācijas un vadība parādīja izcilu viesmīlību, kas daudziem paliks labā atmiņā.

E. R.

CĪŅA AR TĀRPIEM

NEZVĒRI AR UN BEZ SARKANĀM ZVAIGZNĒM — TRAKTORI, INDE UN LIDMAŠĪNAS — ZEMENES AR ĶIPLOKU GARŠU

VĒSTULE REDAKCIJAI NO ASV

Junijā vairāki amerikāņu laikraksti ziņoja, ka ASV dienvidrietumu kviešu laukiem draud katastrofa, jo neparasti ilgā sausuma dēļ zemes virskārta pārvērtusiēs putekļos. Stiprā vējā putekļi paceļas gaisā, nokrītot vēlāk uz citiem laukiem un arī tos iznīcinot. Kad par to ieminējos savam farmerim, viņš drusku neuztraucās, bet ar stāju mierā atbildēja, ka šādas dabiskas katastrofas Merilendas štatā gan neesot bijušas un neesot arī gaidāmas. Pēc sarunas pagāja kāda nedēļa, un tad katastrofa tomēr bija klāt: to gan neradīja zemes putekļi, bet — tārpi.

Kādu rītu ierodoties darbā, redzu saimnieku manāmi satrauktu. Sākušās briesmas, pavisam lielas briesmas, — viņš žestikulēdams man stāsta. Viņa un kaimiņu kukurūzas laukiem draudot bojā eja. Tūlīņ notiek steidzīgas telefona sarunas, un sabrauc apkārtējie farmeri vērot lielo notikumu tuvošanos. Tiešām: tūkstošiem un atkal tūkstošiem nelielu tārpu brūngani melnā krāsā ceļo no kādas staignas vietas, kur tie laikam izperinājušies, un pirmie priekšpulki jau sasnieguši mana farmera kukurūzas lauku. Tur tie ar lielu patiku mielojas, un vietām no zaļajām lapām palikuši tikai stublāji.

Pretrīcība ir ātra un nesaudzīga. Ar traktoru aparam apm. 200 metru plato joslu, kuŗā šis niknais ienaidnieks virzās. Es roku grāvīšus, pilnīgi stāvām malām, kādas šie tārpi nespējot pārvarēt. „Nezvēri" apēdot visu, kas ceļā gadoties — kukurūzu, kviešus, ābolīņu, — un aiz tiem paliekot gandrīz pilnīgi melna zeme. Gluži kā tur, kur pāri iet tārpi ar sarkano zvaigzni pierē, es klusībā nodomāju, — starpība vienīgi tā, ka sarkanie tārpi iznīcina ne tikai laukus un mežus, bet arī miljoniem cilvēku dzīvību.

Ātrā rīcība līdzēja. Palīgā nāca arī ļoti karstais laiks un apdraudētajās vietās bagātīgi izkaisītais indes pulveris. Ne tik viegli bija klājies dažiem attālākajiem kaimiņiem, kas tārpu briesmas bija pamanījuši tikai vēlāk. Vairāki kukurūzas lauki bija pilnīgi iznīcināti, un tos vajadzēja apart un apsēt par jaunu. Citu lauku aizsardzībai no kaimiņu pilsētiņas izsauca divas lidmašīnas, kas izsmidzināja pāri laukiem indīgu šķidrumu tārpu iznīcināšanai. Drošības dēļ apsmidzināja arī mana saimnieka 4 akru lielo tomātu lauku, kas izmaksāja 40 dolarus. Lidmašīnām šeit tuvumā ierīkots neliels aerodroms, un tās savus uzdevumus apkārtējās farmās turpināja veikt vairākas nedēļas, galvenokārt agrās rīta un vēlās vakara stundās.

Ļoti nesaudzīgi te jāčņās arī ar dažādiem citiem lauku un dārzu kaitekļiem, tāpat ar nezālēm, no kuŗām daža ātri vien sasniedz cilvēka garumu. Sevišķi izplatīts augs pie mums ir savvaļas ķiploks, kas sastopams gandrīz visos laukos. Lielu postu tas nodarīja mana saimnieka brāļa zemeņu laukam, kuŗa kopšanai īpašnieks bija veltījis pavisam mazu vērību. Zemeņu raža bija samērā laba, bet tām visām bija ķiploku garša un tādēļ, protams, stipri zema cena. Arī šeit Amerikā ir patiess vecu vecais latviešu teiciens: kop zemi, tad zeme kops arī tevi.

Merilendā, jūlijā.

Valt. Zirnītis

10 baušļi tautiešiem, kas vēlas izceļot uz Austrāliju

VĒSTULE LATVIJAI NO KANBĒRAS

1. Kad Tu ieradīsies Austrālijā, simtiem austrāliešu jautās: „Kā Tev patīk šī zeme?" Atbildi: „Brīnišķīga!" Citu atbildi austrālietis nesapratīs, jo viņš ir pārāk lieis patriots un neliekuļoti tic, ka nav labākas vietas virs zemes kā Austrālija.

2. Ja esi Sidnejā, tad neslavē Melburnu, ja Tu dzīvo Rietumaustrālijā — nejūsmo par Dienvidaustrāliju vai Tasmāniju. Arī tas Tevam austrāliešu draugam liksies dīvaini.

3. Nebrīnies vēl par to, ja Tevi sākumā atšķir no ģimenes, jo ar savu izbrīnu austrāliešus tikai apmulsināsi: viņiem pašiem šāds dzīves veids šķiet tik parasts un patīkams, ka nevar iedomāties atbraucēju neapmierinātību par to.

4. Ievēro, ka dienā, kad vārsi atpūsties no darba, te ir arī karaļa dzimumdiena. Neprasi tikai, lūdzu, saviem austrāliešu kaimiņiem, cik karalim gadu. Viņi parasti jutīsies ļoti neērti, jo maz būs, kas to zinās.

5. Ja Tu pēc Austrālijā aizvadītās pirmās nakts otrā rītā dzirdēsi, ka kaut kur laukā nelabi kliedz bērni — neuztraucies. Tie nebūs bērni, bet Austrālijas vārnas.

6. Nebrīnies, ka sākot no ostas strādnieka līdz direktoram Austrālijā smēķētājs pats uztin cigareti. Drīz Tu pārliecināsies, ka tas tiešām iznāk lētāk. Jaunaustrāliešu anekdots iņ tāds, ka tas, kas nepratīs uztīt cigareti tikpat akrobātiski kā šejienietis, nekad neiegūs Austrālijas pavalstniecību.

7. Neesi pārsteigts, ka austrālietis, nopircis avīzi, sākumā gandrīz nemaz neapskatās pirmajā lappusē, bet sāk lasīt ar pēdējo, jo tur ir informācija par sunu un zirgu skriešanās sacīkstēm, vai arī izziņoti laimētāji loterijā.

8. Neuztraucies, ka saule noriet tajā debess pusē, kur pēc Tavām domām tai vajadzētu uzlēkt. Atceries, ka esi pārbraucis ekvātoram un atrodies zemes lodes otrajā pusē.

9. Vienmēr ievēro, ka Austrālijā ar sausu pieri un muguru grūti nopelnīt maizi.

10. Nemēģini jaunās zemes dabā, paražās un cilvēkos meklēt līdzību ar savu dzimteni. Tādu Tev būs grūti ieraudzīt. Bet Tu to sapratīsi, ja gribēsi atcerēties, cik tūkstošu kilometru, ieskaitot kontinentus un okeanus, Tevi šķir no tēvu mājām.

Kanberā, jūlijā. **Arnolds Šmits**

VECO LATVIEŠU DARBA GAITAS JAUNZĒLANDĒ

Tautietis R. Mālnieks ar dēlu pļauj auzu lauku savā farmā.

202 stundas darba par 10 dolariem

Latvijas 46. numurā sniedzām mūsu „hn" līdzstrādnieka informāciju no ASV par latvieša K. Jākobsona ģimeni, kam galvotājs pēc miklainas sadursmes piedraudējis, ka mēģināšot to deportēt. Tagad redakcija saņēmusi tuvāku informāciju no paša J., kuŗā tas sīki atstāsta visu bēdīgā notikuma norisi. Pēc šīs vēstules izrādās, ka J. ģimenei galvotāja farmā vairākus mēnešus ilgi bijis jādzīvo ļoti smagos apstākļos. Caurmērā visi trīs ģimenes locekļi izstrādājuši 202 stundas nedēļā, saņemot par to tikai 10 dolaru un ierobežotu daudzumu pārtikas. Kad J. saslimis, saimnieks atteicies vest viņu pie ārsta, un to vajadzējis izdarīt ar draudzes saziedotiem līdzekļiem. Neciešamo apstākļu dēļ ģimene sarunājusi darbu citur, bet tūlīņ pēc atteikšanas sākušies ļoti asi konflikti ar galvotāju. Pati pēdējā sadursme, kuŗā faktiskā uzbrucēja J. ģimenes locekļiem bijusi saimniece, tomēr novedusi ģimeni cietumā, jo iestādes partejiski nostājušās galvotāja pusē. Tikai pēc atbraukušā J. brāļa tālākas intervencijas izdevies ģimeni atbrīvot, bet starplaikā saimnieki bijuši piesavinājušies daļu no J. mantām. Tagad Jākobsonu ģimene atrodas jau savā jaunajā darba un dzīves vietā. Kādas būs tālākās sekas šiem konfliktam ar galvotāju, nav tomēr vēl pasakāms.

MŪSU TAUTIEŠU PĀRSTĀVJI ITALIJĀ

Latviešu komiteja Romā; no kreisās: P. Bečs, J. Krieviņa, kom. priekšsēdis mons. J. Cāmans, viesis kardinālis Pikardi, prof. A. Špeke, M. Rasupe, E. Upenieks.

Ko dara Melburnas latviešu biedrība

Jūlijā Melburnā šejienes latviešu biedrība rīkoja pirmo bērnu rītu, priekšnesumus vadīja skolotājs E. Lidums. Piesakoties lielākam interesentu skaitam, Melburnas latviešu biedrība paredzējusi rīkot daiļamatniecības kursus kokgriezējiem, ādas izstrādātājiem, sudrabkaļiem, audējiem utt. Kursi paredzēti vakaros un brīvdienās. Interesenti lūgti pieteikties MLB valdes locekļim T. Silkalnam: 27, Blair Street, E. Coburg/Vic.

Jūlija sākumā notika Melburnas latviešu biedrības akadēmiskās sekcijas dibināšanas sanāksme. Sekcija, kas pulcina Melburnas un apkārtnes latviešu akadēmisko mācības iestāžu absolventus, paredzējusi rosināt akadēmiskās saimes aktivitāti, veicināt jaunatnē interesi par augstāko izglītību un noskaidrot dažādus profesionālos jautājumus, nodibinot kontaktu arī ar austrāliešu akadēmiskajām organizācijām. Tuvāku informāciju sniedz A. Kokle: 32, Lyonsville Ave, E. Preston/Vic.

Latviešu namdari un būvstrādnieki aicināti pieteikties MLB informācijas birojā pie A. Lauvas (2. Willmere Rd., Kew./Vic.), lai pārrunātu latviešu būvarteļa dibināšanas iespējas.

Biedrības rīkotajās tautiešu piektdienas vakaru sanāksmēs jūlijā notikušas resp. paredzētas pārrunas un referāti par šādiem tematiem: 1) Mūsu tautiskie tērpi. 2) Dažādie sporta veidi un iespējas Austrālijā. 3) Latvieši Beļģijā.

No malkas cirtēja par pasaules preses aģentūras pārstāvi

MŪSU ŽURNĀLISTA PANĀKUMI ZVIEDRIJĀ

Pagājušā gada jūlija sākumā, kad Zviedrijas karalis atstāja galvaspilsētu, lai pavadītu kārtējās brīvdienas savā vasaras rezidencē Geteborgas tuvumā, pie tenisa laukuma pulcējās bars zviedru žurnālistu un foto reportieŗu, gaidot uz karaļa kārtējo rīta tenisa partiju. Bet torīt karalis bija saguris un avīžniekus nepieņēma. Viens tomēr paguva „ieslīdēt" viņa kabinetā, izspiest no Gustava V interviju un izdarīt foto uzņēmumus. Pieklājīga gratifikācija un šefredaktora uzslava bija šī veiklā reportiera alga. Tikai retais vēlāk uzzināja, ka reportieris ir latviešu bēglis, tagad lielāko Skandināvijas laikrakstu Stokholms Tidningen un Aftonbladet ilustrāciju redakcijas sekretārs Ilgars Linde.

Kas kādreiz iegriezās Daugavas Vēstneša Rīgas nodaļā, atcerēsies tur redzējis pagaru jaunekli spožām acenēm un platiem autoriepu zoļu zābakiem. Ilgars sāka savas avīžnieka gaitas kā avīžu zēnu „komandieris". Nedaudz vēlāk Linde, kas, blakus minot, ir pazīstamā, nesen mirušā aktiera un bērnu drauga Kristapa Lindes dēls, kļūst par žurnālistu. Tuvojoties kara beigām, viņš 1944. g. novembŗa vidū līdz ar 13 citiem pēc 36 stundu cīpas ar vētru un viļņiem nokļūst Gotlandē. Lindes pirmais darbs brīvajā Zviedrijā — par slīpētāju kādā fabrikā, pēc tam par trauku mazgātāju, kartupeļu mizotāju, reklāmu iznēsātāju, bungu sitēju Pestīšanas armijā, foto laborantu un citur. Apguvis valodu, viņš sāk interesēties par darbu avīžniecībā, un pēc laika tam rodas iespēja iestāties Aftonbladet ilustrāciju nodaļā par kantoristu un foto aģentu. Nu latviešu zēnam, izmantojot jau agrāk iegūtās citu valodu zināšanas, ceļš vaļā. Viņš nopērk fotoaparātu un brīvajā laikā sāk šo to „kniksēt".

Lielo zviedru flotes manevru laikā Stokholms Tidningen galvenais foto reportieris saslimis, un viņa vietā redakcija nolemj sūtīt Lindi. Izrādās, ka zviedru admirālitāte zināmu apsvērumu dēļ atļauj manevros piedalīties tikai vienam vienīgam foto reportierim, un tas šoreiz ir mūsu tautietis. Viņa foto reportāžu iespiež visa Skandināvijas prese. Tagad Ilgara Lindes darba lauks kļūst arvien plašāks. Viņš strādā ari Associated Press Pictures, New York Photo Service, Pix Inc. un citām aģentūrām. Šī nepilnus 30 gadus vecā latvieša straujā augšupeja ir labs paraugs, ko var izdarīt trimdinieks, ja tam ir griba un spējas.

Kārlis Ķezbers

Viens otram palīdz

Dažas latviešu emigrantu ģimenes Sav. valstīs uzrāda sevišķi lielu rosību jaunpienācēju atbalstīšanā. Lauma Kazāka Votertaunā, Viskonsinas štatā palīdzējusi jau līdz šim izvietoties piemērotās darba vietās vairāk desmit latviešu ģimenēm. Bez tam viņas mājā mitinās 17 tautieši. Viņa ar vīru Dr. Kazāku materiāli atbalstījuši daudzus iecelotājus no Eiropas un devusi iespēju tiem praktiski pārvietoties uz citiem štatiem, kur bijusi labāka izpelņa. Laumas Kazākas ierosmē noorganizēta vietējā latviešu biedrība un nodibināta amerikāņu draugu biedrība palīdzības sniegšanai iecelotājiem.

Ne mazāku rosību uzrādījusi prof. Straumaņa ģimene Rollā, Misūri štatā. Viņas nelielo māju apdzīvo 24 latvieši, tā ka amerikāņi to dēvē par „DP nometni". Ieva Straumane, profesora dzīves biedre, nolasījusi par mūsu tautas likteņa gaitām vairākus desmitus referātu. Nesen viņai lika lasīt ļoti plašas auditorijas priekšā St. Luisā. **Šd.**

Latvju dainas Sidnejas antikvāriatā

SIDNEJAS PIEZĪMES

Sidnejas kuplajai latviešu saimei atkal pievienojušās dažas jaunas sejas, to vidū aktrise Lija Gailīte un rakstnieks Mintauts Eglītis. „Zaudējumos norakstīts" redaktors Voldemārs Dulmanis, kas pārcēlies pie ģimenes Adelaidē.

*

„No kurienes Jūs — Čehoslovakijas, Vācijas vai Polijas?" kādam atbraucējam jautā austrālietis.

„No Latvijas," seko īsa atbilde.

„Hm, jā — es zinu: tā atrodas kaut kur Liepājas tuvumā," pašapzinīgi norūc jautātājs, atceroties gadījumu ar krievu notriekto amerikāņu lidmašīnu.

*

„130 britu imigranti pāris stundās atrod darbu," raksta The Sydney Morning Herald. Kāds anglis laikraksta līdzstrādniekam izsakās: „Anglijā tik vienkārši darbu atrast nevar. Šeit tagad esmu vagonu tiritājs dzelzceļa darbnīcā. Jau pirmajā darba stundā divas reizes saņēmu priekšstrādnieka aizrādījumu, ka es strādājot pārāk ātri . . ."

Austrālija nav Anglija!

*

„Biedri parakstaities, un jūs būsit apliecinājuši savu nelokāmo stāju pret cilvēces lielāko ienaidnieku — atombumbu. Katram parakstītājam tiesības nicināt atombumbas īpašnieku. Biedri, parakstaities!" — Tā Sidnejas komūnisti, slēpjoties zem miera organizācijas maskas, aicina parakstīt nicināšanas deklarāciju", Panākumi tomēr vāji. Jaunaustrālieši šos vervētājus dažkārt pat izsviež no fabriku un citu darba vietu telpām ar visiem uzsaukumiem un sarakstiem.

*

Sidnejā ir vairāk nekā 20 antikvāriātu veikalu. To plaukti pildīti biezām, vareniem sējumiem, kas stāsta par imperijas spožajām dienām, karalisko ģimeni un koloniju bagātībām. Turpat guļ dažādi žurnāli, pavieglas grāmatiņas, tad — Šekspīrs, Šekspīrs, Šekspīrs, un pa starpām kāda grāmata svešvalodā. Oriģinālā redz Gētes Faustu, Tolstoja Annu Karēņinu, Lāgerlefes Gestu Berlingu. Netrūkst arī Hindenburga un Trocka dzīves stāstu un lietuviski - franciskas vārdnīcas.

Šie grāmatu kalni kādreiz liek pat latviešiem pārsteigumā ieplest muti: starp Marijas Luīzes salkanajām turpinājumu burtnīcām guļ — Latvju dainas! Tās izdevis J. Kadilis Vācijā. Grāmatas vāka stūrī ierakstītā cena pavēsti vērtību — 3 šiliņi. Austrālijā par šo naudu var nopirkt kārbiņu cigarešu un sērkociņus . . .

Vai tādēļ vajadzēja vest grāmatu šurp no Vācijas, lai par pāris šiliņiem atstātu mūsu svētākās dziesmas putekļainā Sidnejas antikvāriātā?

Sidnejā, jūlijā.

Sp. Klauverts

Dānija un latvieši

Latvijas 49. numurā ievietota A. Teikas vēstule no Kopenhagenas, kuŗā autors izsaka asus spriedumus par dāņu tautu. Viņa kritika ir ne vien asa, bet arī netaisna. Ja arī dāņu tautā, kā kuŗā katrā citā, ir atsevišķi negatīvi vērtējami cilvēki, tad to nekādi nedrīkst vispārināt. Bez tam pats autors par saviem spriedumiem nejūtas īsti drošs. Viņš apgalvo, ka no desmit Dānijas nometnēs dzīvojošajiem latviešiem uz jautājumu, ko tie domā par dāņiem, „deviņi izteiksies negatīvi, bet desmitais paraustīs plecus". Tas ir nepatiess apgalvojums, tāpat kā nākošais: „Tādu latvieti, kas par dāņiem visā visumā runātu ar cieņu un neierobežotu atzinību, gan laikam būtu neiespējami atrast."

Izglītotā, strādīgā un viesmīlīgā dāņu tauta ir tikpat augsti vērtējama kā autora minētās citas. Pie tam autoram „šķiet", ka viņa minēto tautu vidū latvietis var ieņemties daudz, daudz ātrāk, nekā dāņu sabiedrībā. Patiesībā nav reti gadījumi, kur uz citām zemēm nokļuvušie konstatē, ka Dānijā viņiem tomēr klājies vislabāk, un par šo semi tiem ir vislabākās atmiņas. Neatbilst arī patiesībai, ka latviešiem un dāņiem būtu „niecīgs kontakts": izglītības laukā dāņu iestādes ir sekmējušas latvisko izglītību mūsu tautaskolā un vidusskolā, atzīstot arī latviešu bēgļu ģimnazijas diplomus Kopenhagenas universitātē. Dāņu un latviešu skautu un gaidu organizāciju attiecīmes arvien bijušas draudzīgas, un dāņi ir materiāli atbalstījuši mūsu zēnus un meitenes. Tas pats sakāms arī par latviešu garīgo aprūpi. Tāpat savā privātajā dzīvē dāņi nemaz nav norobežojušies — savstarpēji apciemojumi notiek bieži, un to pašu liecina arī laulības dāņu un latviešu starpā.

Rodas jautājums: kādēļ runāt par antipatijām, norobežošanos utt., ja par to arī pats autors nav īsti pārliecināts? Ar šādiem rakstīem neveicina labas kaimiņu attiecīmes. Pie tam šoreiz mēs pat nemaz neesam kaimiņi, bet kļuvuši Dānijā par viesiem un patvēruma meklētājiem.

Kopenhagenā, jūlijā.

V. Damberga

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Sidnejā un apkārtnē dzīvojošie tautieši 16. jūlijā pulcējās kopīgā sanāksmē, lai pārrunātu latviešu nama iegādes jautājumu. Sidnejā un ievēlētu nama būves ričības komiteju. Projekta iniciātore ir Austrālijas latviešu labdarības biedrība.

Pēc līgūma pārtraukuma Jūrasteo estē Austrālijā nesen atkal piestāja Eiropas imigrantu kuģis Dundalk Bay, kas atveda arī ap 100 latviešu. Atbraucēju vidū bija latviešu katoļu priesteris Staņislavs Gaidelis, kas ir otrs mūsu katoļu garīdznieks Austrālijā. Viņš jau devies uz savu jauno dzīves vietu, kur viņa pagaidu adrese ir: Manresa, Toowong, Brisbane/Qld.

Gaidu sakarniece ASV vad. V. Vilka no 5.—14. jūlijam piedalījās starptautiskās gaidu kustības konferencē Plesentvillē, Ņujorkā, nolasot arī referātus par Latviju un starptautiskajām gaidu attiecīmēm.

Latviešu skautu centrālās organizācijas tākarnieks Bostonā vad. E. Treimanis uzaicina visus maskautu vadītājus uzdot savas adreses, kā arī ziņas, no kura laika ir skautu organizācijā. Ikviens mūsu sīms un jaunieklis, kas vēlētos turpināt skautu gaitas, uzaicināts pieteikties jaundibinātajā skautu vienībā Bostonā. Adrese: Vad. E. Treimanis, 1465 Columbus Ave, Boston, Roxbury, Mass.

Literatūras kritiķis Dr. J. Zanders šajās dienās bija ieradies no Stokholmas Bredfordā (Anglijā), kur nolasīja ļoti interesantu referātu par Gētes un Raiņa garā radniecību un latviešu kultūras piederību Vakareiropai. Uz referātu bija ieradušies tikai — ducis klausītāju, lai gan Bredfordā dzīvo ap 40 akadēmiski izglītotu latviešu, un vismaz kāds 100 bēs mīcījušies dzimtenes vai trimdas ģimnazijās.

Avīžnieks, grāmatu tulkotājs un daiļu angļu valodas mācības grāmatu autors Augusts Jēgs, kas ar ģimeni jau trīs gadus dzīvo Venecuēlā, vistuvākajā laikā pošas tālākai iecelošanai uz Austrāliju.

Latviešu preses balsis

LATVIJU ZIŅAS

Fēliks Cielēns rakstā Vai Korejā sāksies trešais pasaules karš? starp citu izsakās: Korejas komūnistu militārā aktivitāte ir Ķīnas komūnistu revolūcijas uzvaras sekas. Korejas karš ir Maskavas un Pekinas kopējās aktivās politikas rezultāts, un ASV un UN militārā akcija pret Ziemeļkoreju faktiski ir cirtiens pa Maskavas un Pekinas varasvīru nagiem. Ja izdotos komūnistus iztriekt ārā no Korejas, tas būtu notikums ar ļoti svarīgām sekām, kas novilktu robežu komūnisma ekspansijai Āzijā un liktu pretkomūnistiem celt galvu augšā Ķīnā un Eiropā. Tāpēc Maskava nevarēs pasīvi noskatīties, ka ASV dod Korejā šādu smagu triecienu pasaules komūnismam. Izaicinātā uz pretcirtienu, Maskava sākumā militāro pretspēli ASV izdarīs ar komūnistiskā Ķīnas armiju palīdzību, kas drīz vien var parādīties Korejas karalaukā. Tā no mazā Korejas kara draud izcelties liels karš starp komūnistisko Ķīnu un ASV. Ja tas notiktu un galvenie ASV spēki būtu iesaistīti Āzijas karā, kas tad sargātu mieru Eiropā? Te Maskava varētu tikt pamudināta izmēģināt roku, sākumā Jugoslavijā, tad arī Vācijā. Tā palīdzēniski Korejas karš var izvērsties par Āzijas un vēlāk par trešo pasaules karu.

LIELVĀRDS

Zviedru armijas štāba priekšnieks ģen. Svedlunds raksta, ka Zviedrijas iespējas neuzkrīt sīkstākvērtīgi pret varbūtēju invāziju nodrošina kalni, niedrāju apvidi un reta apdzīvotība, kā arī ziemeļos vājais ceļu tīkls un daudzie ūdeņi, kas kavē motorizēto armiju virzīšanos un gaisa uzbrukumus. Vienīgi dienvidos ir atklāti lidlaukumi, bet šeit ienaidniekam būtu jāizdara komplicētas invāzijas operācijas ar speciālām vienībām un daudz kuģiem, ko viegli varētu apkarot mūsu aviācija un flote. Aizsardzība te sāktos jau jūrā un pie krasta, kas prasītu no uzbrucēja lielu laiku un cilvēku zaudējumu. Zviedru aviācija var sekmīgi apkarot arī invāziju no gaisa. Armijas apgāde ar jaunākiem kara materiāliem norit ļoti intensīvi.

LAIKS

Ja saka, ka sals māca tecēt, bads strādāt, tad jāsaka arī, ka dolārs māca dancot. Savilcinot rokas un lēlokot muguru, daža labs tautietis Vašingtonas štatā jau pelna 1,50—2,50 dol. stundā. Un ja viens jau nopircis labu auto, otrs cenšas nopirkt vēl labāku, ja viens ieguvis ģimenes mājiņu, otrs pūlas darīt to pašu. Savs auto jau ir daudziem un ģimenu mājiņas tāpat. Saprotams, smagākie pirkumi izdarīti uz nomaksu un tas atkal spiež dancot dolāra dēļ.

AUSTRĀLIJAS LATVIETIS

Ģimenes māju iegūšanā nedrīkst aizmirst faktu, ka mājas cena nedrīkstētu pārsniegt ģimenes galvas 3 gadu kopienākumu. Ja nedēļas izpeļņa ir 8 mārc., var atļauties māju par 1250, ja 10, tad par 1560 mārc. Izdevīgāk tomēr māju uzbūvēt pašiem ar hipotēkas aizdevumu, ko var dzēst 30 gados, ar nedēļas iemaksām 1—5 mārc. Ja ir 650 mārc. skaidrā naudā, tad šādas mājas uzcelšana vieglī iespējama. Der tikai iepazīties ar katrā štatā pastāvošajiem būvniecības noteikumiem. Apbūves zemi var iegūt par 200, gatavus materiālus mājas sastādīšanai (4 ist.) par 1350 un vēl darbam 150 vai kopā 1700 mārc. Šādu nekustamu īpašumu bankas parasti novērtē uz 1300 un izdod aizdevumu par 1050 mārc. Ja māju ceļ un materiālus pērk pats, tad no aizdevuma, atskaitot materiālus par 600 un pievešanu par 50, vēl paliktos ap 200 mārc. palīgspēka algošanai celšanas darbiem.

NO RĪGAS RADIOFONA:

Kacmans un Liīšics spekulē Kauņā

BĒDAS AR PIONIERU VADĪTĀJIEM — JOPROJĀM GODĀ IZKAPTS UN SPRIGULIS — RĪGĀ CEĻ PIEMINEKLI LEŅINAM — GRŪTI SAMEKLĒT SKOLOTĀJIEM DZĪVOKĻUS

Padomju cilvēka ceļš ir šāds: bērnu silīte, pionieru pulciņš, komjaunatne un tad partijas kadri vai lidzskrējēju bezpartejisko boļševiku milzīgā masa. Tāpēc svarīga ir pionieru audzināšana. Sakarā ar patlaban notiekošiem pionieru salidojumiem Cīņa raksta, ka Padomju savienībā esot 12 milj. pionieru. Latvijā tiem trūkstot piemērotu vadītāju. Gulbenes rajonā no 12 vadītājiem tikai 5 esot paidagoģiska izglītība (Laikam gan tāpat kā baigajā gadā pionierus vada uzdzīvotāji un dīkdieņi, kas jauniešus māca dzert, mīlēt un slavēt Staļinu). Pelše komjaunatnes kongresā norādīja, ka pioniera un komjaunieša galvenais uzdevums, blakus darbam skolā un kolhozā, ir cīnīties pret bazniņas atliekām un buržujiskām nacionālisma izpausmēm. 50 proc. komjauniešu esot tikai zemākās tautskolas izglītība, tāpēc tie lēni apgūstot moderno techniku un Ļeņina-Staļina mācību.

Padomju Latvijas goda sarakstā par labu piena, gaļas un vilnas piegādi ierakstīts ap 40 kolhozu. Starp tiem Aiviekste (priekšsēdis Deņisavs), Jānis Rainis (Cābļi), divi Kirova vārdā nosaukti kolhozi (Gārņiks un Puriņi), Sarkanais Stars (Bergs), Gaujmalietis (Rudzītis), Rūķis (Stepiņš) uc. Kolhozi jācenšas apvienot pirms ražas ievākšanas, pie kam apvienošana jāvada komūnistiem. Siens jāplauj, neraugoties uz laika apstākļiem, lai štrāki valdībai varētu nodot. Jo vairāk valdība saņems no kolhozniekiem, jo dūšīgāk tā varēs cīnīties par mieru.

Budžu sapnis bijis strādāt ar mazo Forda traktoru, bet šogad ražas novākšanā pirmo reizi piedalīsoties elektriskie traktori un kombaiņi (Tātad vajadzēja gaidīt 10 gadu, pirms Latvijā parādījās pirmais Staļina kombainis). Bet nav ko gaidīt, tāpēc jālaiž darbā arī izkaptis un sprigulī.

Milzīgas nebūšanas pienāktas Kauņas kooperācijas pārvaldē. Kooperātīvos ilgāku laiku nav varēts dabūt drānas, traukus, zeķes, smaržūdeņus un šokolādi, bet to pārvaldes darbinieki un viņu rokas puiši piedāvājuši pircējiem uz ielām. Tagad nelielu piemēslotais tirdzniecības tīkls iztirīts un vainīgie atklāti. Izrādās, ka kooperācijas pārvaldes priekšnieks Lipšics spekulējis un no darba atlaidis komūnistus Antipinu, Makarovu, Osmokovu, Aleksejevu uc., bet pieņēmis spekulantus — Kacmani un kompāniju.

Rajonu daiesmu svētkus Rēzeknē diriģējis Mednis, Jelgavā — Dekte, Ventspilī — Prūsis. Kā apsveicēji figurējuši partijas dāvini — Ostrova, Nikonova, Simčenko, Avgukeviča. — Pie ministru padomes nama Brīvības un Elizabetes ielas jau uzbūvēts piemineklis Ļeņinam, kas ir 6 metri augsts un apsūts ar Ukraines granīta šķembām. Rātslaukuma skaisti noplānēts un tur iedēstītas puķes. No citiem svariem vēl jāturpina drupu novākšana. Rīgas preču stacijā katru dienu pienākot preces no 27 padomju pilsētām, bet tiekot aizsūtītas vismaz uz 40.

Katru gadu radiofons un laikraksti aicina sagatavot skolas nākošam mācības gadam. Daži rajoni ar šo darbu vilcinoties, neaicinot palīgā visu tautu un šefības uzņēmumus. Dažas fabrikas jau palīdzējušas skolas remontēt, tas jādara arī citām. Lauku izpolkomiem svarīgs uzdevums — sameklēt jaunajiem skolotājiem dzīvokļus.

Jūrniecības stachanoviešu sarakstā tikai krievu vārdi. Par labākiem jubilejas sacensībā izvirzījušies: Rimeikins un Popovs (Ventspilī), Kalniņš, Čerenko, Miņiks, Kirilovs (Rīgā), Černajevs (Liepājā). Pēdējais ir ostas priekšnieks, kas pirmā ceturksnī samazinājis kuģu stāvēšanas laiku par 1117 stundām. Porcelāna un fajansa fabrikā miera cīnītāju pirmajās rindās jet partijas šūniņas sekretārs Bezčetnikovs, Mušakovs, Mušņikova un Nikolajeva, bet Rīgas elektromašīnu rūpnīcā labākie strādnieki ir komūnisti Moisejevs, Kravcovs, Dubnica un Krinžovs. — Uzņēmums Drēbnieks pārdēvēts par „Imeni 21. ijula".

BALTIJAS VĀCIEŠUS AICINA PALĪDZĒT

Ar 1. jūliju DP Vācijā izbeidzas IRO aprūpe un tie tiek iekļauti vācu saimniecībā. Par to ziņojot, baltvācu mēnešraksts Baltische Rundschau no savas puses piemetina, ka Baltijas vācieši novēl iespējami ātri un netraucēti Vācijā palicējiem šeit atrast otro dzimteni. — Kaut mums pašiem ir ierobežoti līdzekļi, lai šiem palicējiem sniegtu jūtamāku atbalstu, tomēr mēs negribam vilcināties un aicinām savus tautiešus, kur vien tas būtu iespējams, palīdzēt mūsu likteņa līdzdalībniekiem, kas vēl vairāk cietuši nekā mēs, — nobeidz rakstu B. R.

LATVIJAS UN IGAUNIJAS ZEMNIEKI VĒL CĪNĀS

Maskava (Rs). — Maskavas raidītājs ziņo, ka Latvijas deputāts Padomju savienības augstākā padomē Absoloms Sakss informējis Maskavā sapulcējušos padomju raidītāju korespondentus par dzīvi Baltijas valstīs. Runājot par lauksaimniecības kollektivizāciju, viņš paskaidrojis, ka Latvijā un Igaunijā tā vēl joprojām sastopot sīkstu pretestību. Daudzi agrākie laukstrādnieki, kam padomju vara piešķīrusi zemi, „kulaku" sākūdīti, izvairoties iestāties kolhozos. Padomju Latvijas valdība tāpēc izstrādājusi plānu, kas garantējot 100 procentīgu lauksaimniecības kollektivizāciju vēl līdz š. g. beigām.

IRO preses konference turpmāk divi reizes mēnesī

VENECUĒLA PASTIPRINĀS IMIGRĀCIJU

IRO ārkārtējā preses konference 19. jūlijā pirmo reizi notika Minchenē, uz kurieni augustā pārcelsies arī IRO galvenā mītne kopā ar publiskās informācijas daļu. Pēc publiskās informācijas daļas vadītāja Čarlza T. Reinera ierosinājuma DP žurnālisti vienojās, ka, sākot ar augusta otro pusi preses konferences svaigākas informācijas iegūšanai notiks divi reizes mēnesī; nākamā konference 2. augustā vēl būs Bad Kisingenā.

Publiskās informācijas daļas vadītājs paskaidroja, ka šajās dienās Frankfurtē no Vašingtonas ierodas speciāla padomdevēju grupa, kas izceļošanas jautājumu kārtošanā palīdzēs DP komisijai. Padomdevēju grupas sastāvā ir 4 brīvprātīgo palīdzības organizāciju pārstāvji, 5 štatu DP komisiju locekļi un 4 pārstāvji no ASV pilsoņu komitejas.

Preses konferences turpmākā gaita bija veltīta informācijai un izceļošanas iespējām uz Venecuēlu. Šim nolūkam no Venecuēlas īpaši bija ieradies Mr. Nemess, kas uz turieni emigrējis pirms 2 gadiem un tagad Venecuēlas imigrācijas iestāžu un IRO uzdevumā iepazīstina Vācijā esošos DP ar ieceļošanas iespējām šai zemē. Mr. Nemess pastāstīja par Venecuēlas dzīves apstākļiem, valsts iekārtu un plašajām darba iespējām, taču viņa informācija nesaturēja nekā tāda, par ko jau agrāk nebūtu rakstīts Latvijā. Vēlāk uz daudziem žurnālistu jautājumiem Mr. Nemess varēja dot tikai aptuvenas atbildes. — Turpmākajos mēnešos Venecuēlas migrācijas ieceļotājus vervēs pastiprinātā kārtā.

Arv. B.

LATVIJAS abonentu ievērībai Lielbritānijā un Īrijā

Lai uzlabotu laikraksta Latvija piegādi abonentiem Lielbritānijā, sākot ar š. g. 26. jūliju, nosūtām to ar lidpastu mūsu galvenajam pārstāvim A. Veinbergam, kas laikraksta eksemplārus izsūtīs katram abonentam pēc uzdotās adreses.

Turpmāk visa abonentu kartotēka ar adresēm atradīsies vienīgi pie mūsu galvenā pārstāvja, kādēļ visi paziņojumi par pārmaiņām šai kartotēkā adresējami: Mr. A. Veinbergs, 41, Carysfort Rd., London N 16, bet nevis uz Vāciju apgādam.

Laikrakstu pasūtināt, maksājumus kārtot utt. Jūs varat, tāpat kā līdz šim pie visiem mūsu pārstāvjiem:

Mr. A. Veinbergs, 41, Carysfort Rd., London N 16,
Mrs. E. Andriņa, 37, Earls Court Rd., London W 8., un
Mr. E. Birdāns, 10, Winchester Rd., London N W 3.

Arī pēc jaunās kārtības, piegādājot laikrakstu ar lidpastu, **abonēšanas maksa paliek līdzšinējā.**

Piezīme: Izdarot iemaksas, lūdzam rakstīt pārstāvja pareizu un pilnu adresi, sevišķu vērību veltot burtiem un skaitļiem, kas apzīmē Londonas rajonus, jo pretējā gadījumā vēstules var iet zudumā

LCK apgāds LATVIJA

Maskavas acis un ausis ASV valdībā (Belgas)

Tiesas process ar 803.750 liecību lappusēm

PĒDĒJĀ IZEJA SLAZDAM CIETI — PSĪCHIATRS SIRGST AR TRAUKUMA PAZĪMĒM — ZVĒRINĀTIE NESPĒJ VIENOTIES, BET PROKURORS STRĀDĀ AR BUMERANGU

Oficiālajā tiesas izmeklēšanā Aldžers Hiss konsekventi turpināja noliegt savus sakarus ar komūnistiem. Svarīgu liecību pret viņu jau pašā sākumā nodeva agrākā komūnistu pagrīdniece Māsinga, apliecinot, ka bijusi Hisa mājās apspriesties par spiegošanas darba izveidošanu. Satikdama izmeklēšanas tiesneša istabā Hisu, viņa devās tam klāt un lūdza atcerēties kādreizējo sarunu. „Ļoti interesanti," smaidīdams atteica Hiss, „pateicos, ka atnācāt ārpp. Jūs bez šaubām domājat, ka izdarāt labu pakalpojumu valdībai, — bet es nekad neesmu Jūs aģrāk redzējis." Arī izmeklēšanas laikā Hiss turpināja apgalvot, „Man nav nekā, ko atsaukt. Neesmu vainīgs mūžā. Es vispār nezinu, par ko Jūs runājat!" Viņš apgalvoja arī tad, pēc savas [illegible] ASV [illegible] ministrijas [illegible] kad [illegible] „Jā, [illegible] Hiss, ar [illegible] [illegible] [illegible]

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Prof. P. Jurēvičs

Latviskās kultūras centrs

Par mūsu trimdas dzīves reprezentatīva politiska organa radīšanu ir jau runāts diezgan daudz un izteikti dažādi projekti. Šo projektu realizācija atduras uz dažādām tehniskām un materiālām grūtībām, galvenā kārtā tāpēc, ka tiekam izkaisīti pa visu pasauli. Bet principiāli šī problēma ir vairāk tikai tehniskas organizācijas un materālo iespēju jautājums, un tā ir vienādi vai otrādi iespēju robežās atrisināma.

Drusku citādi ir ar problēmu par mūsu trimdas dzīves kultūrālo centru. Pirmā brīdī var likties, ka arī te būtu iespējams un pat vajadzīgs rīkoties līdzīgi kā ar politiskās organizācijas problēmu, prot: lai šāds centrs ir tur, kur ir vairāk latviešu kultūras darbinieku. Tomēr šī latviešu kultūras darbinieku koncentrēšanās kādā vietā ir tikai viens no faktoriem, kas jāņem vērā risinot šo problēmu.

Otrs ne mazāk svarīgs moments ir vieta un vide, kurā šie darbinieki atrodas. Tiešām, latviskās kultūras centram jābūt vietai, kur ties uzturētas un turpinātas mūsu garīgās tradicijas, kur tiek domātas mūsu domas, risinātas mūsu problēmas, tiek justas mūsu jūtas, — vārdu sakot tai jābūt vietai, kas uzturētu un veidotu latviešu garīgo seju virzienā, kādā daba un vēsture to jau iesākusi. Mūsu kultūras centram vajadzētu būt vietai, kas uzturētu dzīvas saites ar mūsu pagātni un nejautu aizmigloties tās ideāliem, vietai, kur mēs sastaptos vismaz savās intīmākās domās un justos kā garīgā dzimtenē.

Tiklīdz jautājums tā izteikts, tad kļūst skaidrs, ka šāds mūsu kultūras uzturēšanas un izstarošanas centrs nevar atrasties kaut kurā vietā. Tas, piem., nevar būt ne Amerikā, ne Austrālijā, nedz kādā citā līdzīgā vietā, pat ja tur salasītos vairums mūsu kultūras darbinieku. Kultūras darbinieki nav būtes, kas varētu darboties hermētiski ieslēgtas sevī, vai kad tiem apkārt ir tukšums. Tie vienmēr ir sakaros ar vidi, kurā tie dzīvo, un ir neizbēgami padoti tās ietekmei. Tāpat kā svešās vides ietekme latviešu valodā bieži gluži karikatūrālā veidā izpaužas valodas kroplojumos un rupjos barbarismos, tāpat tā pārveido arī mūsu garu un ienes tanī svešus elementus, tikai tas te mazāk novērojams kā valodā. Kas dzīvo Amerikā, tam neizbēgami jādomā līdz amerikāņu domas, jājūt līdz viņu jūtas, jāņem dalība viņu interesēs. Jābūt visai naīvam un ar gauži maz pieredzējumiem tautu psiholoģijā, lai domātu, ka viss tas paliek tikai virsmas parādība un nav bīstama. Pamazām un nemanot vide mūs iesūc sevī, liek aizmirst sevi un savu pagātni, un, kad paiet gadi, mēs esam jau citi cilvēki.

Pagājušos piecos gados latviskās nometnes, par spīti visiem to trūkumiem, glāba mūs. Tagad tas būs citādi. Tieši radošie kultūras darbinieki, sevišķi rakstnieki, atrodas kļūmīgā stāvoklī: tiem grūti radīt, jo tie nedzīvo līdz savai videi un neiekļaujas tanī. Tā mēs tad arī redzam, ka daži no tiem jau sāk rakstīt par svešiem ļaudīm un līdz ar to domāt arī svešas domas, just svešas jūtas un tā kļūst nevis par latvietības uzturētājiem, bet veicina tās zaudēšanu.

Tāpēc nevar būt šaubu, ka vienīgā vieta, kur trimdas laikā varētu būt latviešu centrs, ir tikai Eiropa. Bez šaubām, Eiropa vēl nav Latvija, bet tā tai ir ļoti tuvu, jo mūsu gars ir daļa no tās gara. Kamēr Amerika, Austrālija un citas „jaunās" zemes dzīvo gandrīz pilnīgi vai nu tagadnē vai nākotnē, Eiropa ir tā vieta pasaulē, kur kultūras vērtības ir krātas gadu tūkstošiem un kur tāpēc šie gadu tūkstoši tad arī vēl izpaužas un kļūst dzīvi. Eiropa ir senu pieredzējumu resp. tradiciju zeme, tanī spilgti dzīvs ir pagātnes faktors, kas ir tik nenozīmīgs aizjūras zemēs. Eiropas cilvēks ir ilgas pagātnes piedzīvojumu veidots, un tā tas ir kļuvis īpatnēja individuālitāte, un tādā pat kārtā Eiropas tautas ir iegušas savu nacionālo raksturu un iedzīvi, — un līdz ar to vispār cieņu pret visu individuālo, nacionālo un vēsturē veidoto. Amerikā tāpat kā Āzijā cilvēkus nivelē milzīgas dimenzijas un lieli skaitļi, bez tam te nāk vēl klāt milzīgā organizācijas mašinērija un dzīves pulsācija, kas visa vērsta uz tagadnes un nākotnes izmantošanu un tāpēc iekļauj visus dvēseles spēkus darbībā, tā ka jūtu dzīvei nepaliek nekas, un tāpat domāt tur var vienīgi par vajadzīgo, derīgo, resp. par elementārām instinktīvām prasībām, kuŗās individuālās atšķirības ir nenozīmīgas. Apziņa par cilvēka psīches pastāvīgo un izšķirīgo nozīmi tāpēc varējusi uzplaukt tikai Eiropā, jo gadu simteņos, pēc svarīgākā materiālo vajadzību nokārtošanas, gars te ir spējis pāraugt pāri materiālai čaulai, pāri elementārām vajadzībām un kļūt patstāvīgs un noteicējs.

Tāpēc vienīgi Eiropas gars var būt labvēlīgs latvietības uzturēšanai, un būs sajūtami kādi dūrieni arī no mūsu nelaimīgās dzimtenes — un tam visam ir izšķiriga nozīme.

Saprotams, būtu labi, ja te būtu iespējams palikt arī daudziem mūsu kultūras darbiniekiem, bet tas nestāv mūsu varā: liktenis mūs svaida. Katrā ziņā viena laba daļa to te arī paliks, un tas tad arī pietiks, jo sevišķi, ja nāk talkā un pieliek savu roku tieši šeit arī tālumā esošie, — tie, kas dzīvos vēl ar līdzpaņemto dzimtenes elpu un atteiksies izkust

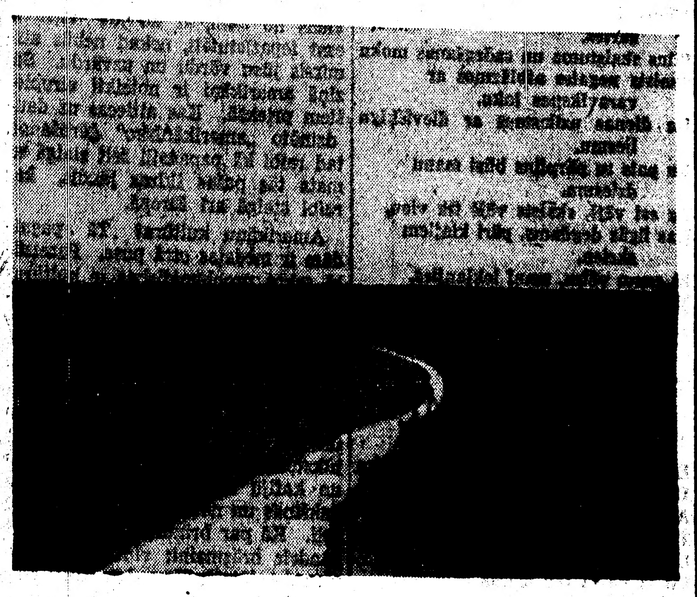

Vasara Latvijā

jo latvietība arī ir it sevišķi vēstures veidojums un nav atraujama no savas pagātnes latvietis ir tāds pats smilšu grauds resp. nulle, kā kaut kurš cits cilvēks zooloģiskā tipa pārstāvis milzīgajā cilvēku jūrā. Ja latvietību grib uzturēt, tad pastāvīgi jāuztur dzīvi tās sākarī vismaz ar šo Eiropas „pagātnē" iemūžinātos garu un tas iespējams tikai pašā Eiropā. Viss, kas te notiek, skar arī mūs, ir daļa no mūsu dzīves, no mūsu pagātnes, un met starus arī mūsu nākotnē. Cieša sekošana Eiropas dzīvei, arī dzīvojot ārpus tās, mums ir pilnīgi nepieciešama.

Bez tam ir jau bieži teikts, ka tauta ir mūsu pagātne, mūsu senās paaudzes, — un tieši te Eiropā tad arī paliek laba daļa no mūsu trimdas saimes vecākās paaudzes, — kā dzīva mūsu pagātnes lieciniece. Te arī, lai cik vāji, tomēr vienmēr nonāks svešo zemju ļaužu jūrā. Visiem šiem apsvērumiem vajadzētu būt izšķirīgiem it sevišķi vadošo latviešu periodisko izdevumu iznākšanas vietas izraudzīšanai. Vadoši, vismaz nacionālā ziņā, varēs būt gan tikai Eiropā iznākošie, kuŗu galvenam uzdevumiem tad arī vajadzētu būt uzturēt mūsu garīgās dzīves kontinuitāti un neļaut tai izplūst bezvēdīgā kosmopolītismā. Anglijā, Zviedrijā, Vācijā — sevišķi divi pēdējās — būtu vislabākie nosacījumi šādu mūsu tautiskās dzīves organu uzturēšanai. Ar laiku, bez šaubām, arī šeit svešā vide sāktu pamazām, kā svešā zāle, pārmākt mūsu tēvu druvas sējumu, — bet šķiet, ka šīs briesmas nekļūs aktuālas, jo mēs stāvam atkal jauna mūsu likteņa pagrieziena priekšā: pasaules notikumi strauji nobriest, un mūsu trimdas laika beigas, šķiet, kļūst jau saredzamas.

Jānis Sudrabiņš

PĀRI ROBEŽAI

NO KARA ATMIŅU TĒLOJUMIEM ASIŅAINA GAISMA AUST

6. KAUJA PIE DZIRNAVĀM

Novakarē pārāk aizdomīgi sāk riet maksims dienvidos aiz tuvā meža stūŗa. Viŗi pārtrauc apkopties un ieročus tīrīt, kas visas šīs dienas nebija redzējuši ne lupatu, ne eļļu.

Cauri sādžai pa ceļu izlet pulkvedis, bataljona komandieris un vēl daži virsnieki. Pulkvedim rokās apvidus karte, un viņi nozūd aiz kalna, kas paceļas tūdaļ aiz mājām.

„Vēl šovakar dabūsim izvicināt roku," ierunājās patšautnieks Liepa no 1. vada 1. grupas.

„Laikam gan," viņam piebalso strēlnieks Skujiņš. „Bez mums jau vācieši galā netiks."

„Sevišķi jau bez tevis."

„Nu, vai tad tā nav?" viņš turas pretī.

„Jā un nē."

„Tu vienmēr tas gudrais. Iedod labāk cigareti. Pusdienā nosmēķēju pēdējo".

Aizpīpojuši, viņi vairs nerunā, bet aizlet izmazgāt katliņus, tad rūpīgi izslauka un piesprādzē maizes somām.

Pienāk Krasts: jāejot uz priekšu, gaitarieši jau saposušies. Viņi arī aizlet pirmie.

Ar niknu un koncentrētu spēku boļševiki te uzbrūk vācu aizsardzības līzdām. Lidmašīnas nāk un izber savu kravu, bet ar klāja ierocīem šauj pat uz atsevišķiem karavīriem.

Latviešu rotas novieto rezervē. „Katrai vajadzībai," kā paskaidro bataljona komandieris, apstaigādams viŗus, kas bez sevišķa norādījuma izkaisījušies pa nelīdzeno, krūmiem aizaugušo apvidu sēd vai izstiepušies guļus.

Tomēr vajadzība nerodas, cīņa atslābst un nāk pavēle ieņemt uztverošas pozicijas kādu kilometru dienvidvakaros no šīs vietas uz kalna grēdas, kam aizmugurē upe ar vecām dzirnavām.

„Vieta jau nu laba — priekšā viss kā uz delnas," tad rotas komandieris norādītā vietā, priecājas Krasts, „bet ja jāatkāpjas, tad . . ."

„Tad šauteni uz muguras un — hop!" turpina Vingris un taisa ar rokām gaisā kustības, it kā jau nākošā mirklī būtu jāmetas ūdenī.

„Tā tas varbūt izdosies tev," Mazais iekrīt starpā.

„Ha, ha, vecītis neprot peldēt!" — nu jau smejas arī rotnieks. Vairāki tomēr aiziet apskatīt apkārtni, dzirnavas ar ceļa tiltu pie tām, kas jau mīnēts, un vēl zemāk.

Visapkārt deg sādžas. Tomēr tas jau ir kļuvis tik parasts, ka neviens tam vairs nepiegriež vērību, vienīgi Liepa aizskrien līdz tuvākam māju pudurim, kamēr arī to nav noslaucījušas liesmas, un atnes dažus dēlīšus, ko pārlikt patšautenes bedrei.

Atlikušā dienas daļa, tāpat nakts, paiet mierīgi, turpretī kaujas darbība attīstas, tikko sāk svīst gaisma. Pirmais boļševiku uzbrukums vērsās pret galtariešiem. Viņi mundros zēnus grib pārsteigt: nāk bez artilērijas s. gatavošanas uguns, bet pārrēķinās un samaksā ar veselu rotu kritušo, kā vēlāk bija teikts virspavēlniecības ziņojumā. Jā, sīksti turas un labi šauj šie latviešu zēni no deviņpadsmitās!

Taču tas ir tikai sākums lielajai kaujai, kas risinās visu dienu. Nokaitināti par lielajiem zaudējumiem, krievi jau pašā sākumā ar graujošu materiālu pārspēku nikni uzbrūk visā sektorā latviešu vājām pozicijām. Artilērijas šāvienu un nonesto aviācijas bumbu skaits uz smago ieroču novietojumiem un vienīgo apgādes ceļu ar katru stundu aug augumā.

„Velns, kā plaucē," rūc Tīrums ar īsiem pārskrējieniem pārvietodamies no vienas savu viŗu līzdas uz otru, lai uzmundrinātu tos un būtu pats skaidrībā par stāvokli vadā. Pa reizei viņš aizlien arī līdz rotniekam, kas novietojies vienā bedrē ar seržantu Kamolu, jautru un zasodīti drošu valmierieti. Kad viņi vēl stāvēja Lieldienās Mūdes upes krastos, kādā iebrukumā viņš viens bija ticis galā ar veselu grupu krievu.

Arī tagad viņam acis deg vien, un viņš nevar sagaidīt, kad beigsies šī tomēr nepatīkamā granātu sīkšana ar sekojošām nepārtrauktām detonācijām, un kad beidzot parādīsies krievi.

Visa apkārtne jau ietīta dūmos un puteklos, kas lien un grauž acis.

Pēkšņi kreisā spārnā reizi uzvijas un izplaukst vairākas sarkanas raķetes. Skan klaigas, tarkšķ patšautenes, sāpēni mašīngrstoki ibuguna, klaudz šautenu šāvieni, dun rokas granātu sprādzieni.

Prettanku lielgabalam, kas ir tikai dažus desmit metrus no tuvējas vietas, vilcējam sabojājies motors un tas netiek projām. Šoferis mierīgi iskāpj no mašīnas, paņem granātu saišķi un ieliek motorā, pats nozuzdams bedrē. Mirklī vēlāk no tā paliek pāri kūpošs vraks. Lielgabalu saspridzina ar otru saišķi.

Kauja plosas ar mežonīgu niknumu un piešas arvien tālāk. Ieroči sakarst un atsakās strādāt. Ievainotos nav laika aizvest. Tie nosalst, mirst un paliek uz vietas.

Kāda mina sprāgst pavisam tuvu Krastam ar Mazo, kad viņi abi atstāj bedri. Leinants vēl paskraj dažus soļus, tad salimst. No viņa saplosītajām drēbēm vairākās vietās sūcas tumšas asinis.

„Laikam būs tomēr pamatīgi trāpīts," viņš saka uz Mazo, kas purina no drēbēm zemes. „Un tev?"

„Nekur nejūt."

„Cūkas laime, bet — kur Kamols, lai pārņem rotu."

To ir dzirdējuši daži viŗi no vada.

„Seržanta kungs pie leitnanta!"

„Ko?"

„Nekavējoši!"

Kamols ir klāt, un domādams, ka viņš aicināts līdzēt Mazam leitnantu pārsiet, sāk meklēt kabatās pēc sanitārām paketēm.

„Nav vajadzīgs," viņš māj seržantam, „bet saproti, tu komandēsi rotu un tālāk par robežu ne soli, skaidrs!"

Tad leitnantu paņem viŗi un tāpat uz rokām aiznes uz pārsienāmo punktu dzirnavās. Neviens tomēr nezina, ka viņi ir tikuši pāri tiltam . . .

Nākamajā turpinājumā lasiet:

ROBEŽA

Dr. J. Sanders

Mūsu stāvoklis āriešu radu tautās

(IEVIETOJAM PĀRRUNĀM)

Profesora E. Bleses raksts Par mūsu valodas stāvokli citu radu valodu starpā (Latvija Nr. 40) sevišķi šinī laikā visai noderīgs, kad mūsu tauta nāk svešu tautu iespaidā. Mūsu svarīgākais pienākums pielietot visus līdzekļus, lai paceltu mūsu nospiesto tautisko pašapziņu. Te nu valodai kā tautas gara darbiniecei blakus reliģijai visielākā nozīme.

Vispirms jānoskaidro mūsu valodas stāvoklis citu radu valodu starpā, kā to prof. Blese dara un kā arī es esmu centies rakstos un daļos referātos. Pareizi kungs prof. Blese līdz ar prof. Endzelīnu noraida dažu valodnieku domas, it kā mūsu senči būtu cēlušies no kopīgas slavu cilts. Tomēr viņš norāda uz daudziem latvju un slavu-krievu kopīgiem vārdiem: galva, acis, ausis, sirds, roka, pirksts, nags, robs uc., un domā, ka tie liecina par mūsu senču un slavu seno kopdzīvi. Bet tāda un dauds citu vārdu saskaņa mums atrodama arī ar citu āriešu (indoeiropiešu) tautu valodām. Vārds galva no saknes vārda kal —, kails, germāniem pamudēts un tai vietā pieņemts latīņu caput — Kopf. Latīņu valodā arī atrodāms kalvus, vārds roka arī nav cēlies no slavu-krievu kopdzīves iespaida. Vācietiem un mums uzglabājies pirmvārds ranka, apiņu un vīnogu stīga, no verba renken, arī mums zemeņu stīgas sauc par rankām. Leišu valodā, kā zināms, vecākā formā roka saucas ranka. Sirds, acu, ausu un daudzu citu vārdu saskaņa atrodama arī citās āriešu valodās, tikai ar laiku sagrozītā veidā tāpat kā krievu valodā, piem., mūsu acs krievu oko, latīņu okulum, vāc. Auge etc. Daudzi sensenie vārdi ar laiku suduši, piem., pirmatnējais miešu nosaukums javas, kas uzglabājies tikai sanskritā un senprūšu valodā. Vēl mums uzglabājušies vārdi jaut, iejavs.

Līdzīgi teicieni un konstrukcijas varēja celties nejauši, tādēļ jāievēro valodu īpatnības. Piem., krievu valoda no baltiešu valodas noteikti atšķiras ar to, ka tanī maskulīnu vārdos atkrīt galotne — s, piem., mūsu nams — kriev. dom, draugs — kr. drug uc. Ja mūsu senči būtu piederējuši pie slāviem jeb bijuši cieši sadzīvē, tad viņi arī šo galotni kā lieku būtu pametuši, jo valodu attīstība visās tautās rāda, ka tā gājusi no uz vārdu pagarināšanu, bet uz salīsināšanu. Slavu-krievu valodā pamests skanošais diftongs au un tā vietā ieņemts neskanošs av, piem., Pauls — kr. Pavel, auto — avto, August — Avgust etc. Arī skanošo s sl. krievu valodā daudz vārdos sakropļo un pārvērš par nelabi skanošu ch, piem., sauss — sucho, salts — cholodno uc. Pat skaidri skanošs a daudz vārdos atmests un tā vietā ieņemti divi o ar konsonantu vidū, piem., galva pārgrozīta: golova, vārti: vorota. Bieži pārvērš a vienkārši par o, piem., gads: god, radīt: roditj etc. Atšķirība no baltiešu valodām arī tāda, ka sl. krievu valodā vārdiem vairs nemaz nav gaŗas un īsas skības, bet tikai īsas, piem., mūsu vārdam dāvāt — kr. davatj; mūsu stāvēt — kriev. stojatj, mūsu brālis — kr. brat uc. Sl. krievu valodā sakopoti dauds lāgā nesaskanoši konsonanti, piem., dj: dja, dgatj, lgatj, tkatj, kto, utt. Ja nu mūsu senēi būtu bijuši no kr. slavu cilts, jeb arī no viņu kopdzīves, tad mūsu vārdi skanētu nevis ne, bet ņe, nevis nest, bet nest, nevis svēts, bet svjet, ne ledus, bet jed uc. Arī citus augstāk minētos sagrozījumus un nesaskaņas mūsu senēi no sl. krievu kopības šķiroties būtu paņēmuši līdz. Mūsu vārda nemt mīkstā izruna: ņemt jaunākā laikā pie mums ienākusi kaimiņu krievu iespaidā; esmu dzirdējis no daža Latvijas apgabala tautā runājam ar skaidro cieto ni nemt. Kurzemē, kā zināms, runā jemt. Visu to ievērojot, jāatzīst, ka mūsu valodā uzglabājušās senākas skaidrākas vārdu formas nekā sl. krievu valodā. To atzīst arī pazīstamais krievu valodnieks akadēmiķis Fortunatovs.

Še jāpiemin arī, ka no krievu valodas pie mums iespiedušies vispārēja ģenitīva lietošana pēc negacijas visnotaļ vidusmē; Kurzemē tā vēl mas dzirdama, piem., tur nesaka: viņa nav mājās, bet: viņi nav mājīs. Ģenitīvs pēc negācijas lietojams tikai daļas apzīmēšanai kā ģenetīvus partitīvus, piem., viņam nav naudas. No agrākajiem kaimiņiem senindiem-sanskritiem palikusi daža interesanta saskaņa ar tiem mūsu valodā. Daži vārdi gandrīz nepārgrozīti, citi pat burtiski saskan, piem., Dievs, leit. Dievas, prūš. Deivas, sanskr. Daivas; nakts sanskr. nakts, diena skr. dina (tā kā latgaliski), medus — madus, kā latg.: pēda, skr. pāda — kā latg. Vai te nav drīzāk jādomā par senindu-sanskritu iespaidu nekā sl. krievu? Nevienā citā valodā nav tik dauds a skaņa kā sanskrita un mūsu. Arī latvju valodā līdzīgi sanskritā ir daudzi vārdi nevien div- un trijzilbīgi, kā asara, vasara, sakarā, pasaka tikai ar vokālu a, bet arī četr- un vairākzilbīgi, piem., skr. vārds Mahabarata, latv. pagādāšana, sastrādāšana, uc.

Lai noteiktu mūsu valodas un tautas stāvokli citu āriešu radu tautu starpā, vispirms jāievēro, ka āriešu tautas nodalās divās šķirās. Rietumieši: ģermāņi, kelti, latīņi, grieķi saglabā zināmos vārdos kaklā skaņu k (c h), bet austrumieši: sanskriti, irāņieši (senie persieši), slavi un arī mes, baltieši, to pārvērtām par s jeb š. Par noteicēju apzīmētāju valodnieki pieņēmuši skaitļu vārdu simtu: latīņu valodā kentum (centum), grieķu hekaton, ģermāņu hundert, bet austrumniecīgos — sanskrita un irān. — satem, slavu — sto jeb sot, balt. leit, — simtas, latv. — simts. Tāpēc valodnieki rietumniekus sauc par kentumtautām, bet austrumniekus — par satemtautām, pie kurām pieskaita arī mūs — latvjus, leišus, senos prūšus un citus baltiešus.

Svarīgi ir zināt, ka mūsu — latvju — aizvēsturiskie senči atradušies vidējā pastāvīgā stāvoklī starp rietumu un austrumu āriešu tautām, nebūdami pieslējušies nevienai citai. To pierāda vairāki blakus vārdi ar abām nošķirējām skaņām starp rietumu un austrumu āriešiem. Interesantākais vārds še ir akmens un tam blakus asmens, kas mums uzglabājušies no senā akmens laikmeta. Tādi blakus vārdi nav atrodami nevienā citā valodā. Latīņu valodā atrodam gan mūsu vārdam līdzīgu vārdu akumen ar nozīmi asmens, bet tam pretim radīts otrs vārds lapis, kas nozīmē vienkārša akmeni. Tāpat grieķu valodā — akmē, ar nozīmi asmens, un tam blakus — litos, vienkāršais akmens. Krievu valodā asmens nav atšķirjies, tikai akmens, sagrauzts kamoņ. Sanskritā: aśman — vienkāršais akmens. Mums, turpretim, blakus vārdi ar k un s attīstījušies vairāki, piem., suns un kuņa, lat. kanis, grieķ. kúonm, sanskr. śvan. Kams un saīma, kīpēt un šķēpt; kārnīt un sārņa; tecēt, agrāk teket un teamens; kirmis un sirma, kvēpot — svēpot, senais zirga nosaukums lat. ekvus sanskr. aśvas, leit. ašva, mums ķēvo; agrākais priekšējais e atkrītis. Vietu nosaukumi Kabile un Sabile uc. Tā tad mūsu senēi dzīvojuši apgabalā, kur šķīrās rietumieši un austrumieši.

Par prūšiem jāpiezīmē, ka viņu tautiskā samaņa nav gluži suduši, jo viņu starpā atrodas vairākas ģimenes, kas sevi tura par prūšiem. Zandētās prūšu valodas vietā daži pat mācās latviski, jeb lietuviski. Tādas ziņas man deva Glāsenapu ģimene, kas piederēja pie manas draudzes Rīgā un sevi neturēja par vāciešiem, bet par prūšiem.

Ka mūsu senēi bijuši tuvi kaimiņi ar senindiem-sanskritiem, to pierāda viņu dziesmu pantmēra, kas ir tāds pats, kā mūsu tautdziesmām:

Asid rādīa Nālo nama
Virsēna gut beil, t. i. —
Karals bija vārdā Nālas
Kā Virsēna dēls tik stiprs.

VENTORFA IZVADA RAKSTNIEKUS

Ventorfas transitnometnē ikmēnešu rakstnieku vakari kļuvuši it kā par tradīciju. Publika bieži mainās, un pa retam mainās arī izpildītāji. Latviešu rakstnieku rindas kļūst aizvien retākas, un autoram pēc autora nākas let cauri transitnometnes filtram. Šajos vakaros piedalās arī tuvākajā apkārtnē dzīvojošie rakstnieki, kuŗiem Ventorfa vieglāk sasniedzama, bet tālākā emigrācija vēl nav paredzama. Ar iepriekš rīkotiem diviem vakariem Ventorfa izvadīja Jāni Veseli un Kārli Ķezberi. Ar trešo, kas notika 12. jūlijā, atvadījās H. Krūmiņš, M. Vītrupe un, iespējams, arī Em. Skujenieks.

Šai labi apmeklētajā sarīkojumā, kuŗu kupinājā pianists Voldemārs Melķis ar klavieŗu mūziku, Mērbekas teātŗa aktieris Kārlis Dzelde lasīja E. Raistera, H. Krūmiņa un jaunā dzejnieka V. Rumpētera dzejas un M. Vītrupes romāna fragmentu Launuma ēnas. O. Liepiņš runāja par dzejnieka lomu tautas dzīvē un lasīja stilistu Pēdējais nometnieks. A. Pīlmeners nolasīja dzejas, bet Em. Skujenieks noveli Kolekte.

-ems.

VAI RAKSTNIEKAM JĀIZOLĒJAS?

Prof. Jurēviča mūsu šīsdienas numurā izteiktais uzskats, ka nokļūšana svešā vidē jau paguvusi ietekmēt mūsu rakstniekus, liekot tiem rakstīt par svešiem ļaudīm un līdz ar to domāt arī svešas domas un just svešas jūtas, ir pārāk nozīmīgs, lai to pieņemtu bez iebildumiem.

Šai uzskatā atrodam ieliktu it kā zināmu „izolācionismu", kas trimdas rakstniekam liek aizmiegt acis un aizbāzt ausis pret pasauli un iekapseloties sevī līdzīgi tam, kā to darīja vēl Vācijā dzīvodams gleznotājs J. Kalmīte, kas aizvēra savas darbnīcas slēģus un, pa lielu ejot, raudzījās vienīgi paša kurpju purngalos, lai svešā pasaule to neiespaidotu. Protams, tas ir ļoti apzinīgs ceļš, un Kalmīte arī deva simtiem savu pazīstamo riju psiholoģiskos portretus, ja tā tos var apzīmēt — viņa atmiņā vēl dzīvās pagātnes ainas. Taču tas ir individuāls gadījums, varbūt laimīgs un raksturīgs šim autoram, bet nekad ne piemērs citiem, ne arī vispārderīga šī „izolācionisma" ilustrācija.

Bailes no apaugļošanās ar cittautu gara mantām vai vismaz mērķtiecīga norobežošanās tieksme no lielās pasaules ietekmēm izskanējusi arī V. Kalves apcerēs par latviešu kultūras jautājumiem. Un tā kā arī prof. Jurēvičs pie sava konstatējuma piebilst, ka viņa pieminētie rakstnieki veicina latvietības zaudēšanu, tad gluži dabīgi nonākam pie varbūt negribētām, taču nepatīkamām konsekvencēm: lielākā daļa mūsu spējīgo rakstnieku ir pasaulē un, kā jau autors atzīst, viņi ir spiesti dzīvot kontaktā ar šo pasauli, no kuras arī ņem vielu savai radīšanai. Un tas tad izrādās neparasti. Tā ar vienu paņēmienu savās nacionālās kvalitātēs tiek apšaubīta vesela virkne darbu, kas radusies vai vēl rodas trimdā, un savā nacionālā domāšanā un jušanā — vesela virkne autoru. Būtu pārāk riskanti, sijājot minētos darbus caur šo latvietības zaudēšanas sietu, atzīt, ka tie ir vai nu kaitīgi vai vismaz nepieņemami — tā taču ir vienīgā loģiskā konsekvence. Vai nu prof. Jurēvičs tā nav domājis, vai arī mums patiesi jāatsakās no visiem tiem darbiem, kuŗus autors rakstījis par svešiem cilvēkiem, jutis svešas jūtas un domājis svešas domas: Anšlava Eglīša, Vold. Kārkliņa, Konst. Milzēsones uc. darbiem.

Maldi, acīm redzot, slēpjas konstatējumā „svešas domas, svešas jūtas", kuŗu vietā būtu jāliek svešī, nelatviski sižeti, nelatviski raksturi, nelatviska vide. Un tas ir kas cits. Nelatviskas vides un raksturu tēlojumi vēl nepadara pašu darbu nelatvisku, ne arī tā autoru, un tas tātad nevar nozīmēt to pašu, ko latvietības zaudēšanas veicināšana. Gluži otrādi, arī tādi darbi, kuŗos tēlotas svešas domas un svešas jūtas, visnotaļ kalpo latviešu kultūrai un kuplina to. Būdami pretējās domās, mēs tūliņ iznīcinātu vai visu krievu emigrācijas literatūru kā nekrievisku, un visus tos darbus, kas īpaši aktuāli ir vācu mākslā sakarā ar nacionālsociālisma režīma krišanu — liela to daļa ir ārzemēs, ne Vācijā radusies. Un tēmatika ļoti bieži nav specifiski „vāciska".

Pati daba gādā par to, lai cilvēks, īpaši pieaudzis cilvēks, vēl ilgi dzīvotu no tās garīgās interese, ko tam devusi pagātne, un kur nu vēl mākslinieks, kas šai pagātnē ir audzis un, jūtīgāks, uzņēmīgāks un apcerīgāks būdams, ir tradiciju gluži piezidies, un savu radītāju garu veidojis un disciplinējis taisni tā, kā to nosacījusi vide ap viņu. Tā arī nav iespējams pielaist, ka tikai dažu svešnieciskas gadu laikā latviešu autori būtu sākuši vai drīz sāks sveši domāt, sveši just. Stefans Cveigs ar sievu Amerikā nošāvās, nespēdams panest turienes „garīgo klimatu", kā viņš pats savā testamentā teica. Arturs Kestlers tūliņ pēc Vācijas sabrukuma atgriezdamies dzimtenē plaši stāstīja par to, cik neiespējami tas bijis — runāt, rakstīt un domāt angliski! Tādu piemēru ir daudz.

Cita lieta ir nākamās paaudzes, jo tās iejuks svešos ļaudīs. Bet par to šeit nav runas.

Niklavs Strunke no Zviedrijas pirms dažiem gadiem aicināja mākslinieku iemūžot darbā laikmeta trāģiku. Cik no pašā Zviedrijā radušamies darbiem literatūrā manāms, tad arī tur vēl arvien pārsvarā reminiscences, jūtu lirika un ilgas pēc mājām. Un tikai pašā pēdējā laikā šur un tur pasaulē sāk parādīties pa latviešu darbam, kas cenšas ieliet pārdzīvotā laikmeta norisēs: ir vajadzīga distance, lai māksla darbu vietā neiznāktu chronika vai plakāts. Ja pieminām šo Strunkes aicinājumu, tad tādēļ, ka tajā bija saskatāms skolotāja pirksts: „tev būs!" — un „tev nebūs!", un tas asociējas ar prezidenta K. Ulmaņa pacelto pirkstu, kas Latvijā reiz aicināja gleznot tikai „visu daiļo, veselo un skaisto, nevis kādus tur priekšpilsētas namiņus". Iznāca neērta situācija, un Ernestam Brastiņam bija jāparāda visa maņa, lai atdabūtu pie elpas visu Rīgas mākslas pasauli, kam tā bija aizsitusies. Prof. Jurēviča rakstā šis didaktiskais mājiens nomanāms tāpat; neķļūstiet nelatviski. Bet latviešu mākslinieka tas nemaz nav iespējams — kļūt nelatviskam. Viņš vispirms rada darbu, neuniformēdams savu pārdzīvojumu, un par to, vai tas ir latvisks vai nē, atbild viņa izcelšanās, viņa asinis, mentalitāte un darbā pavadītie gadi, kas nav no debesīm nokritušas, bet no zemes, no pašu zemes izaugušas kvalitātes. Un normas viņu neņokers — kur tad paliks populārā „autora prizma", caur kuŗu viņš skata pasauli? Vai arī — tas, ko viņš normu ietekmē radīs, vairs nebūs māksla. Un tad arī atkritīs bažas par to, cik darbs latvisks, jo to vispār nevarēs pieskaitīt nekādai kultūrai.

Eiropai, protams, būtu jāpaliek par latviešu garīgā centra atrašanās vietu. Bet tādēļ vien, ka turpmāk daudzi mūsu mākslas darbi būs radušies ārpus tās un svešās ietekmēs, tie vēl nebūtu izdalāmi laukā no mūsu kultūras kā tādi, kas veicina latvietības zaudēšanu. Tad jau būtu jāatsakās no mūsu gleznieciības jau tagad un jāapšauba virzieni un skolu nozīme mūsu mākslā vispār.

Pāvils Kļāns

Zentas Liepas dzejoļi

KRASTĀ

Piebira, piebira, pilna upe ziedu
Ievu zaru plaukuslo, kad tev pāri sviedu.

Atsaucās, atsaucās tavi smiekli mežā —
Ievu zaru šūpoja upe krastā svešā.

Aiznesa, aiznesa vēji tev manu dvašu —
Straujā viļņi nebrīdi pārnest mani pašu.

Netiku, netiku meinai dzelmei pāri —
Viņā krastā aistraucās tikai zili spāri.

ES ESMU VĒTRA

Es esmu vētra, vēl kas sevī dus,
Vien maiga, vēsma, šūpo dziļumus.
Tu esi vējš, kas krastu elpu nes
No kādas smaržu pilnas pasaules.
Es esmu vētra, mani iekļaujies,
Mums dalījumā un cīņās stundas skrien.
Pilns skaistuma un sadegšanas moku
Skaists negaiss atblāzmos ar varavīksnes loku.
Un dienas uzliesmos ar dievišķigu liesmu,
Un pats tu pārpilns būsi manu dziesmu.
Tu esi vējš, skaists vējš tik vien,
Kas ilgās degdams, pāri klajiem skrien.
Es esmu vētra, mani iekļaujies,
Mums stiprumu tad debess dos un Dievs.

TĀLĀ ZEME

Es savas ilgas masos vārdos lieku
Un savu uzticīgo mīlestību tev.
Ar tevi runājot es stipra tieku —
Tev vārdos atdodama savu prieku
Un tavas sāpes paņemdama sev.
Un ja no tā tev mazas dziesmas tiek —
Ai, zeme tālā, ņemi tās kā balvu!
Reiz augums jauns bij viriem jānoliek,
Ar dziesmām vien tev tagad jāpietiek,
Un lūgšanā par tevi liektu galvu.

KULTŪRAS CHRONIKA

Diriģenta Bruno Skulte latviešu dziesmu svētku noorganizēšanai ASV aicina pieteikties visas latviešu koŗa vienības, kam būtu iespējams piedalīties nākošajā gadā projektētajos dziesmu svētkos.

Latviešu akadēmisko mācības spēku skaitam ASV strauji pieaugot, nolemts dibināt ASV latviešu akadēmisko organizāciju. Priekšdarbus vada Dr. ing. R. Krūmiņš, kas aicina pieteikties visus bijušos Latvijas universitātes, Lauksaimniecības akadēmijas, Mākslas akadēmijas un Konservātorijas mācības spēkus.

„Mēs taču vēl esam kovboji"

VOLFGANGA DĀRZIŅA VĒSTULE LATVIJAI NO ASV

Šais divos mēnešos Spokenā Vašingtonas štatā esmu iemācījies atzīt, ka starpība starp amerikāņiem un eiropiešiem nemaz nav tik liela, kā Eiropas krastā bijām paraduši domāt. Tīri ārēji šī atšķirība man šodien liekas pat visai nenozīmīga. Patiesi — pretēji gaidītam man vēl nav gadījies sastapt amerikāni, kas viesu klātbūtnē liktu kājas uz galda vai sarunājoties turētu rokas bikšu kabatās. Jā, daudzinātā amerikāņu nevērība laikam visa tiek eksportēta uz Eiropu. Šeit viņa nav cenā, katrā ziņā visi tie amerikāņi, kuŗiem autobusos līdz šim esmu nejauši uzkāpis uz kājas, vienmēr ir papūlējušies atvainoties pirmie, un šeit pat arī jāpiezīmē, ka slavenais amerikāņu „hallo" nemaz tik suverēns nav. Lielākā daļa amerikāņu sasveicinoties, tāpat kā Eiropā jums pasniegs roku un, kas mani pārsteidza visvairāk: — neviens no tiem, ar ko jūs vienreiz esat iepazīstināti, nekad nebūs aizmirsis jūsu vārdu un uzvārdu. Šai ziņā amerikāņi ir noteikti eiropiešiem priekšā. Kas attiecas uz daudzināto „amerikānisko" ģērbšanos, tad raibi kā papagaiļi šeit staigā uz mata tās pašas šķiras ļaudis, kas raibi staigā arī Eiropā.

Amerikāņu kultūra? Tā pagaidām ir medaļas otrā puse. Pareizāki sakot problemātiskas ir kultūras tradicijas. Lūk, es spēlēju ziemeļpacifika gadskārtējās gleznu izstādes atklāšanas dienā. Tas bija ārkārtīgi svinīgi, jo klāt bija viss Spokenas augstais tūkstotis. Mani stādīja priekšā, apbārstīja hiperbolām un tad — es muzicēju, un augstais tūkstotis omulīgi iebaudīja rostbefu un kafiju ar saldējumu, skanēja dakšiņas un naži, dimdēja kalpotāju soļi. Kā par brīnumu applausi bija gandrīz brāzmaini: viņi tomēr bija visu dzirdējuši; šāna bija tikai tradicija! Kad aizrādīju izstādes prezidentei, ka nekad neesmu spēlējis tādā troksnī, viņa noskatīja mani no galvas līdz kājām, nosmēja dižu ģenerālienes smieklu, un teica: „Mīļais cilvēk, jā, ko tad jūs gribat? Mēs taču vēl esam kovboji! Padomājiet, ka Spokēna ir tikai 70 gadu veca. Mūsu pirmā paaudze kāvās ar indiāņiem, otrā būvēja ceļus un cēla mājas, trešā nodibināja tirdzniecību un bankas. Tagad ceturtā beidzot var sākt interesēties par mākslu un kultūras tradicijām. Neprasiet, bet nāciet un dodiet mums tās."

Man jāatzīstas, ka šī īsā tirāde mani smagi atbrunoja. Un kopš tās reizes esmu kļuvis daudz redzīgāks pret savu apkārtni un pret ļaudīm šeit, šai klasiskajā indiāņu zemē. Nē, šie rietumi patiesībā nebūt nav akli pret garu, nebūt nav neuzmanīgi, viņi ir tikai ceļa sākumā. Patiesi — vai gan lielajā Spokēnas ceriņu svētku parādē nesaskaitīju 46 orķestrus? Mazākais no tiem bija 50 personu liels. Vai es ātri vien neuzgāju, ka Spokēnā ir veseli 12 veikali, kur jūs varat nopirkt koncertērģeles vai iegādāties elegantu Steinveju? 12 veikalu uz 170.000 iedzīvotājiem; Stutgartē uz pusmiljonu bija tikai 3. Jā, Spokēnā taču pastāv arī konservātorija. Konservātorija ar veseliem 250 skolniekiem. Ir tiesa, tā ir tikai 4 gadus veca, bet tā ir konservātorija; ak tā, es vēl aizmirsu Spokēnas filharmoniju orķestri — arī tā mūžs ir tikai 7 gadi, bet tā ir katrā ziņā respektējama vienība.

Mūzika allaž ir pati pirmā, kas sāk iecināt par kādas jaunas valsts kultūru; tā skan kāda sena atziņa, un šeit par to esmu pārliecinājies daudzkārt. Lūk, meistars Sorensens, kuŗa tēva tēvs bijis atnācis no Dānijas. „Oh," es teicu: „Dānija ir skaista," un slavēju Torvaldsena skulptūras un cildināju Andersena pasakas; nekāda efekta — meistars Sorensens šos vārdus nekad nebija dzirdējis. Tas pats bija ar inž. Olsenu. Olsens ir zviedrs, un viņa istabā pie sienas atrodas 100 gadus vecs zviedru ratiņš. „Ai," es teicu, „šis ratiņš man liekas kā izkāpis no Zelmas Lāgerlefas leģendām." — Arī šis teiciens palika bez atbalss: Mr. Olsenam par Lāgerlefu nebija ne jausmas. Un tā man ir gājis daudzkārt: misters Karlsens, atnācējs no Norvēģijas, nezināja nekā par Hamsunu, un misters Šmits, vācietis no Frankfurtes nejauda nekā par Ģēti. Bet viņi visi zināja, kas ir Šopēns, Bachs, Bēthovens un Mocarts. Zināja un mīlēja tos, un man atkal un atkal jāatgriežas pie teiciena par mūzikas dzīvi, — tā allaž ir pirmā, kas sāk iecināt par kādas nācijas garīgo atmodu. Un šī zeme šeit, rietumu piekrastē, patreiz mostas. Kad Dika, blondais puisis no Withworda koledžas jau otrā dienā man nokrāva priekšā veselu pusduci platēs iespēlētu Bēthovena simfoniju, vai mazā vidusskolniece Luize atstiepa Artūra Rūbinšteina iespēlētus Griga, Lista un Rachmaņinova klavierkoncertus, kie nebija gadījumi. Šie bija tikai divi no tūkstošiem lielā jauniešu pulka, kas mākslas lietas sāk just un vērtēt tāpat kā lielākā Eiropas jaunatnes daļa.

Pirmā paaudze kāvās ar indiāņiem, ceturtā sāk interesēties par mākslu. Tā patiesībā ir tikai lietu dabīgā attīstība, un šeit, ziemeļvakaru daļā tā pamazām ievirzas labā un pareizā gultnē.

Spokenā, jūlijā. **V. Dārziņš**

Gunārs Salipi

SĪKNAUDA

(HUMORESKA)

Nemaini dolaru, pirms nepazīsti sīknaudu, — šāda patiesība uzausa manā galvā pēc pirmās Amerikā izdzertās koka-kolas glāzes Džērsijas pilsētas stacijā. Pārdevēja paņēma no manis zaļo naudas zīmi un iebēra man saujā vairākas spožas monētas, teikdama: „Te būs deviņdesmit pieci centi."

Biju pārliecināts, ka tur ir mazāk, bet — pie bufetes stāvot izpētīt, kas uz katras nodeldētās monētas rakstīts — nē, paldies, jau tā jutos gluži aplipis laužu skatieniem. Biju te pietiekami ilgi minstinājies, dzērienu pasūtinot. Izvēle liela, labprāt dzertu ko nebaudītu, bet, pasūtot uz labu laimi, varēja gadīties kas gluži nebaudāms, — savā piebaldzēna prātā kalkulēju, līdz pārdevēja jau taisījās griezties pie nākamā pircēja rindā. „Glāzi koka-kolas," izsaucos, un bija apmēram tā, kā atgriežoties pie sievas sāniem brīdī, kad uzsmaidot gaŗām pagājis pulks interesantu nepazīstamu daiļavu. Pirmā izdevība baudīt Amerikā ko jaunu nokavētu teicu sev juzdams sāpīgi iedragātu visu jaunās dzīves sapni. Tad es vēl nenojaudu, ka viltīgā sīknauda, ko, apslēpjot neuzticību pret pārdevēju, iespējami nevērīgi centos sev sabērt svārku ķešā, man drīz no sapņiem liks aizrāpot, jā, aizrāpot vēl skaudrākā reālitātē.

„Vai jūs nezināt, kur te būtu..." pie sola atgriežoties, ar nepabeigtu teikumu mani sagaidīja mans nejaušais ceļa un likteņa biedrs — inteliģents ungāru jauneklis. Pieradis pie viņa izteiksmes veida (viņš vairāk lietoja vaibstus nekā vārdus), pavēros viņa kalsnajā sejā. Tā, kā parasti, runāja nepārprotami.

„Tualete?" es bildu. „Tur — otrā malā, pēdējās durvis."

Tai pašā brīdī pie mums atgriezās mana sieva.

„Cik te komfortabli iekārtotas labierīcības," viņa jūsmoja. „Iedomājieties, mīksti sēdekļi," viņa teica, apsēzdamās cietajā uzgaidāmās telpas solā. „Tas ir," viņa steidzās piebilst, uzlūkojusi ungāru, „atsevišķa telpa ar mīkstiem krēsliem."

Mēs nomierinājāmies.

„Bez tam," viņa turpināja, „atsevišķa mazgājamā istaba un viss pārējais, turklāt — par velti."

Sajūsmināti abi ar ungāru devāmies uz kungu galu, bet — vīlāmies. Viss bija ļoti jauks un tīrs, bet, pirmkārt, neredzējām telpas ar mīkstiem krēsliem un, otrkārt, tai vietai, kurp ungāram bija jātiek, priekšā bija barjēra ar automātu, kas prasa desmit centus.

Hm, saskatījāmies — sīknaudas mums bija, bet — kuŗš no gabaliem bija desmit centu? Monētas bija gluži gludas, gaisma pavāja, nekā salasīt.

Nospriedām, ka mazākās (viņam tādas bija divas) ir pieci centi, bet nākamās pēc apmēriem (un tāda bija tikai man) vajadzīgie desmit centi. Viņš draudzīgā kārtā izmainīja savas divas mazās pret manu lielo un devās pie automāta. Labu brīdi viņš pūlējās gar to.

„Neiet, sprauga par mazu," viņš beidzot paziņoja.

Apgrozījām monētu rokās.

„Laidiet mani," es uzaicināju.

Pāris reižu izmēģinājos pavisam vieglītēm (ausīs skanēja kaut kur dzirdēts atslēdznieku meistara teiciens: ar mānīšanu). Bet, tad mana pacietība bija galā. Trešo reiz, pārlicis monētai rādītāja pirkstu, spiedu to spraugā ar visu spēku. Sprukš! — ar loku tā izslīdēja no mana pirksta apakšas un, uz grīdas nokritusi, ieripoja pa starpsienas apakšu mums nepieejamā nodalījumā.

Uzmetu skatu ceļa biedram. Jutos vainīgs: desmit centus varētu atdot — tās pašas divas monētas, ko iemainīju no viņa — bet ar tām viņš nevarēja tikt tur, kur viņam bija jātiek...

Paskatījos apkārt. Bijām tualetē divi vien. Ašī nometos uz ceļa un pieliecu galvu grīdai. Jā, monēta gulēja viņpus starpsienas, un, likās, ja iebāztu roku visā garumā, to varētu aizsniegt.

„Uzmaniet, ka kāds nenāk," es uzsaucu un laidu roku pa starpsienas apakšu. Taustījos ar pirkstu galiem uz priekšu; pāri elkonim; vēl drusku. Acumirkli manīju zem savas naga monētas cieto malu un — kūleni apmesdama, tā aiztinkšķēja pa grīdu tālāk. Atkāpšanās vairs nav, es jutu, man tā jādabū! Bāzu roku uz priekšu, līdz mans plecs atmetās pret starpsienu. Vēl maķenīt! — un, svārku polsterējumam padodoties, es tiku vēl par spridi tālāk. Bet nu manīju, ka sasniegts vis iespējamais, plecs bija gluži iesprūdis. Izmisīgi taustījos pirkstiem pa grīdu uz vienu un otru pusi. Rokā! Uzmanīgi saņēmu slīdīgo ripiņu pirkstos, saspiedu to cieši jo cieši, un patlaban taisījos rausties atpakaļ. Te izdzirdu sev aiz muguras atsprāgstam kādas durvis un tam līdzi gari vilktu: „Hēlou!"

Acumirklī es rāvos atpakaļ spraugā, ar visu galvu — pazust! Bet, pieri atdauzījis, atguvu apdomu. Jāceļas augšā, citas izejas nav. Monētu atvērtā plaukstā pa priekšu stiepdams, rausos kājās. Saklausīju aiz sevis resna vīra omulīgās smieklu gulgas.

„Mums pazuda, mums aizripoja..." es murmināju un atgriezies ieraudzīju savā priekšā platu, labsirdīgu paveca nēģera seju.

„Jā, kungs," viņš sacīja, „O jā, kungs." Viņš sāka ar roku berzēt uz gurna savu balto kalpotāja uzsvārku, un jautrības kročņas viņa sejā nogludināja viņa amatam piederīga goddevība. „Viss kārtībā, kungs," viņš paklanījās un gāja.

Pa pusei nokaunējies, pa pusei priecīgs, ka tas nav bijis neviens cits bet taisni viņš, noskatījos viņam pakaļ. Kad viņš jau bija pie izejas durvīm, es pēkšņi atcerējos savu ceļa biedru, automātu un desmit centus.

„Vienu acumirkli!" es saucu, „vai te nav kas aplam, te — uzrakstā pie barjēras? Te teikts desmit centu, bet sprauga tam par šauru."

„Desmit centu, kungs, tā ir pareizi."

„Nu, tad parādiet, kā jūs tos tur dabūjat iekšā," es sacīju un sniedzu nēģerim nelaimīgo monētu.

„Tas, kungs," manā plaukstā pavērdamies, viņš atbildēja, „ir piecu centu gabals."

„Piecu centu? Un kas tad ir šis?" es — sašutis par visu Amerikas naudas sistēmu prasīju, rādīdams mazās monētas, ko biju iemainījis no ungāra.

„Tie ir desmit centu gabali, kungs."

„Tātad savus piecus centus esmu iemainījis pret jūsu divdesmit," es pagriezos pret savu ceļa biedru. „Nekas, mans pirmais naudas darījums Amerikā visai veiksmīgs."

„Jā," viņš atmeta un ar vaikstiem piemetināja: „Bet es barjerai cauri vēl neesmu ticis..."

„Lūdzu," es steidzīgi sniedzu viņam naudu, uz barjēru norādīdams.

Viņš saņēma savus divus desmit centus un taisījās vienu no tiem iemest automātā, kad ierunājās nēģeris:

„O kungs, lūdzu, privāti," un viņš norādīja uz durvīm, pa kuŗām viņš bija iznācis, kad es atrados uz grīdas. Viņa sejā kaut kas bija atkal atbrīvojies — te bija vieta un situācija, kur viepļi krīt. Un — starp citu — mēs laikam nebijām kungi.

GRĀMATNIECĪBA

Redakcijai no Stokholmas piesūtīts žurnāla Information on Conditions behind the Iron Curtain 3-4. dubultnumurs (100—120 lpp.). To ievada vērtējošs apskats par Staļina pēdējā laika „miera politiku". Seko T. Norvida raksts Padomju lauksaimniecības kolektivizācijas otra fāze un V. Martona apskats par padomju darba politiku. Dr. H. Vītols sniedz interesantu rakstu par Maskavas agresijas plāniem vēsturiskā aspektā, starp citu norādot, ka Padomju savienība jau 1922. g. projektējusi anektēt Baltijas valstis. Informācijas dalā atrodam ziņas par pašreizējo dzīvi Polijā, Latvijā, Ungārijā un Rumānijā.

Izmācis latviešu katoju izdevuma Dzeive 8. numurs V. Lāča apgādā Trauniteinā.

Baltijas tautas grib dzīvot — informācijas brošūru angļu valodā izdevusi LCK inf. nozare sadarbībā ar Latviešu studentu korporāciju prezidiju konventu.

Redakcijai piesūtīti Sanpaulo, Brazilijā iznākušais reliģiskā mēnešraksta Kristīgais draugs 6. numurs.

Daugavas apgādā Stokholmā iznācis trīs jaunu dzejnieku — Veltas Sniķeres, Ojāra Jēgena un Dzintara Soduma kopējs dzejoļu krājums Trīs autori.

L. Rumaka apgāds izdevis Ņinas Bergas rotātora technikā iespiestu grāmatu Puķkopība, kuŗā sakopoti dati par visdažādāko dzimtu puķu audzēšanu un to kopšanu, ieskaitot ziņas par ilggadīgo augu audzēšanu un pārstādīšanu ASV.

Evaņģeliskās misijas laikraksta Gana balss 3-4. burtnīca iznākusi Stokholmā.

Kara šogad nebūs — raksīts zvaigznēs

KO SAKA DAŽĀDU TAUTU ASTROLOGI PAR SASPĪLĒTO STĀVOKLI PASAULĒ

Nedrošos laikos, neziņā par nākotni mocīti, ļaudis pa laikam centīšies meklēt zvaigznēs atbildi uz pašiem svarīgākajiem jautājumiem un mēģināt no zvaigžņu rakstiem izburtot nevis vairs atsevišķu cilvēku, bet veselu tautu un valstu nākotni. Patlaban galvenais dienas jautājums ir — karš vai miers? Un ja neizbēgami gaidāms karš — vai zvaigznes rāda tā sākšanos jau šogad? Tādēļ arī patlaban dažādu valstu prese pārpilna rakstiem par astroloģijas pareģojumiem.

Pēc vācu astrologu vispārēja atzinuma planētu Marsa un Urāna stāvoklis 1950. g. horoskopā ir kritisks un jau lika sagaidīt bruņotu konfliktu izcelšanos, kā tas jau noticis Korejā. Tai pašā laikā minētie zvaigžņu tulki uzsver, ka šī bīstamā konstelācija skaņot tikai divas zodiaka zīmes — vēzi un svarus. Ar tām simbolizējot vienīgi Āzijas zemes — Ķīnu, Indoķīnu, Japānu un Tibetu. Turpretim Savienotajām valstīm, arī Krievijai, ko simbolizējot ar dvīņu un Ūdensvīra zīmi, šajā kritiskā „kara lenkī" parādoties pat ļoti izdevīga situācija. No visa tā varot secināt, ka 1950. g. karš starp austrumu un rietumu bloku neesot gaidāms. Līdzīgu rezultātu iegūstot, aplūkojot atsevišķu valstu, kā arī vadītāju valstsvīru horoskopus. Krievijai un Staļinam planētu stāvoklis patlaban solot miera izredzes. Tāpat no Anglijas horoskopa nevarot spriest par gaidāmu konfliktu. Tālāk vācu astrologi norāda uz interesantu saskaņu starp Ādenauera un Grotevola dzimšanas horoskopiem, kas liecinot pret abu politiķu pārstāvēto grupu vardarbīgu sadursmi.

Arī pazīstamākie citu valstu astrologi gan pareģojuši 1950. g. stipri bīstamus saspīlējumus, bet noliedz, ka varētu gaidīt lielākas kara katastrofas. Piemēram, šveicietis Luijs Emrichs jau pagājušajā gadā pareģojis par gaidāmām krizēm š. g. jūnijā un jūlijā, kā arī oktobrī un novembrī. Jūnija — jūlija posmā Emrichs uzskatīja par iespējamu lokālu nemieru, revolūciju un pilsoņu karu izcelšanos, pareģojot tomēr to aprimšanu līdz vasaras beigām. Oktobrī — novembrī gaidāms jauns kritisks saspīlējums, bet arī tas nenovedīšot pie plašākiem bruņotiem konfliktiem. Notikumu svarīgumā E. 1950. gadu salīdzina ar 1938. g. Patiešām, izšķirēji notikumi pasaules politikā esot gaidāmi tikai 1952. un 1953. g.

Daži Šveices astrologi domā, ka saspīlējumi turpmākos gados var novest pie kara, bet konfliktu galvenās joslas esot paredzamas tālu ziemeļos, kā arī Vidējos un Tālajos austrumos. Pēc 1952. g. Vācija atgūšot pēdējā karā zaudēto un atkal būšot līdzvērtīgs partners pārējo nāciju vidū. Amerikāņu zvaigžņu tulki ir ieskatos, ka Korejas konflikts neizvērsīšoties pasaules karā. Par to liecinot arī pašreizējais prezidenta Trūmena, kā arī ASV horoskops.

Krievu astrologi Kuchinskis un Hofmans tāpat jau pirms dažiem gadiem pareģojuši politisku krizi 1950. g., kur izpaudīšoties tendences, kas varētu Krieviju novest pie kara. Tomēr šī krize pāriešot. Pēc netiešiem ārzemju avotiem krievu astrologi esot aplēsuši šim gadam amerikāņu panākumus Korejā; tie tomēr nespēšot aizkavēt Korejas apvienošanos dažus gadus vēlāk un tās iekļaušanos pārējā Austrumāzijas kursā. Nostradamā uz Korejas konfliktu esot attiecināma šāda vieta: „Tad, kad naidīgie brāļi strīdīsies par kādu svītru, gaišais uzvarēs tumšo, taču viņam nebūs prieka par savu uzvaru."

PASAULES LIKTEŅI IZŠĶIRSIES ĀZIJĀ

Interesanti ir Tālo austrumu gaišreģu pareģojumi, kas publicēti daudzus mēnešus pirms Korejas konflikta sākuma. „Indiešu Nostradams", gaišreģis Munda Morusa, kas privātā dzīvē ir Sanguelas macharadžas dēls, pareģojis, ka 1950. g. pēdējos sešos mēnešos politiskā saspīlējuma smagumpunkts aizvirzīsies no Eiropas Āzijā. Lai kas notiktu, nākamo pasaules pārvalditāju neizšķirs notikumi Eiropā, bet gan Āzijas telpā. 1950. g. paiešot bez trešā pasaules kara.

Maotsetunga personiskais „psihoprognotiskais" padomdevējs Lai Dže pareģojis apstākļu konsolidēšanos komūnistiskajā Ķīnā. Pēc viņa domām 800 milj. Ķīnas un Padomju savienības komūnistiskajām tautām pievienošoties vēl 100 miljonu. Saspīlējums starp ASV un Padomju savienību palielināšoties un tuvākajos mēnešos pieņemšot visai kritisku veidu. Apstākļi tomēr nenovedīšot līdz galējībai. Abas puses turpināšot milzīga apmēra bruņošanos. Pirms lielās asins pirts daudzas valstis piedzīvošot saimniecisku sabrukumu. „Kas šodien ir melns, var rītu kļūt balts . . ." miklaini deklarējis Lai Dže.

Arī Parīzes gaišreģis Taosta pareģojis Padomju savienības un ASV savstarpējā saspīlējuma pieaugšanu līdz galējai robežai, bet tomēr uzsverot, ka komplikācijas, kas varētu novest līdz trešajam pasaules karam, tuvāko sešu mēnešu laikā nav gaidāmas. Arī pazīstamā pareģe Antuanete Klora ir līdzīgās domās, ka nākamie seši mēneši nenesīs katastrofu.

Par lieliem pārsteigumiem runā arī Ēģiptes orākuls Achmets Hamdi. Nākamie seši mēneši gan nenovedīšot līdz karam, tomēr sagādāšot milzīgus pārsteigumus. Cilvēce darīšot gudri, ja tā būšot sagatavojusies uz visu.

ASV slavenākais politiskais pareģis Henrijs Stenfords noteic, ka Staļins turpmākajos sešos mēnešos piedzīvošot vairākas angina pectoris lēkmes, viņa veselība jūtami pasliktināšoties, bet komūnistu diktātora nāve vēl neesot gaidāma. Staļina nāve varētu pat vēl pasliktināt ASV un PSRS attieksmes.

Vienīgi ASV pareģis Džons Hovards, ir t. s. debesdienas sektes spredikotājs, neizslēdz trešā pasaules kara izcelšanos vēl šogad. Viņš saka, ka 1950. g. otrā pusē sagaidāmi notikumi, kas ienesīs pārmaiņas pasaules turpmākajā politiskajā dzīvē. Ja lavīna būs sākusi velties, tad daudzas lietas var izveidoties gluži citādas, nekā mēs to šeit Amerikā varam iedomāties, saka Hovards. Mēs ejam pretim grūtiem laikiem un tomēr varam nojaust, ka tuvojas posta un bēdu dienu gals. Tas viss var notikt nākamajos sešos mēnešos, bet var prasīt arī gadu desmitus.

Vācu pareģis Kurts Hāgens saskata zvaigznēs Staļinam sliktu konstelāciju līdz ar 1951. g. iestāšanos. Ar katru turpmāko gadu apstākļi vēl pasliktināšoties un 1954. g. pienākšot brīdis, kad komūnisms zaudēšot savu varu kā Krievijā, tā visā pasaulē.

CIK KARA TERMIŅI JAU PAGĀJUŠI UN CIKREIZ STAĻINS JAU MIRIS

Tagad, kad atkal rosīgi kļuvuši vīsādi pareģi turpmāko notikumu nosacīšanā, viņu nemaldīguma novērtēšanai lūkosim ieskatīties dažos jau 1948. un 1949. g. publicētos materiālos. Ukraiņu pareģis Nestors 3. pasaules kara sākumu bija noteicis ļoti definitīvi, proti, 1948. g. 28. novembrī pl. 24. Karam vajadzēja sākties Balkānu telpā un ilgt divi mēneši. Viņš 1949. g. 28. martā bija pareģojis Ukrainas atbrīvošanu, miera līguma noslēgšanu 1950. g. 3. martā un beidzot Staļina pakāršanu 3. jūlijā.

Otru tikpat definitīvu kara sākšanās terminu — 1949. g. 10. aprīlī bija noteicis Frankfurtes astrologs Lange. Arī šim karam bija jāsākas Balkānos resp. Grieķijā. Drošības pēc L. savā pareģojumā gan bija piezīmējis, ka svarīga ir attieciga mēness faze, kas turpinās līdz 21. aprīlim, un ja karš nesāktos 1949. g., tad tikpat labi tanī pašā mēness fazē un tajā pašā telpā tas varētu sākties 1950. vai 1951. gadā. Ja operācijas sāktos Balkānos, tad pēc 10 dienām varētu gaidīt padomju iebrukumu Rietumvācijā.

Slaveni vācu astrologi Huters un Štengers, kas it kā precīzi noteikuši Hitlera nākšanu pie varas un viņa galu, gadu maiņā bija paziņojuši, ka 1949. g. karš vēl nesāksies. Huters domā, ka karam būtu jāsākas 1950. g. Tuvo austrumu un Vidusjūras telpā, bet Štengers tanī pašā gadā paredz atoma nodošanu miera kalpībā un ciešu Francijas un Vācijas sapratnošanos.

Staļina nāvi 1949. g. pareģojis itaļu astrologs Andželo, bet franču notārs Aljoms, kas sen jau studē Nostrodama darbus, 1949. g. janvārī deklarējis, ka Staļins mirs tieši pēc 18 mēnešiem.

Sacensties ar pareģiem gribējuši arī amerikāņu žurnālisti Farss un Konelijs. Pirmais 1948. g. novembrī deklarējis, ka trešā pasaules kara nebūs pirms 1950. g., bet otrais paziņojis, ka aukstais karš vēl turpināsies vairākus gadus un tad iestāsies simtgadīga miera valsts.

Kuriozs bijis kāda Karlsrūes astrologa pareģojums, kas radījis lielu uztraukumu vācu katoļu aprindās un pēc kura pastardienai vajadzēja sākties 1949. g. 17. martā tieši pl. 11.32. Kad tā tomēr neiestājās, viņš presē paziņoja, ka pastardienas termiņš tiek atlikts uz nezināmu laiku. Tāpat ļoti iespējams, ka uz nezināmu laiku būs jāatliek kāda slavena amerikāņu pareģa noteiktais trešā pasaules kara sākums tieši 1952. g. 18. jūnijā un vācu astrologa Feldbuša pareģotais termiņš 1953. g. rudenī.

Latviešu YMCAs sporta vadība angļu joslai?

Latviešu YMCAs britu joslas sekretārs Arv. Kripēns ar rakstu joslas latviešu sporta vadītājam A. Berkoldam paziņojis, ka izraudzīta YMCAs sporta komiteja britu joslai: priekšsēdis — A. Berkolds (Libeka), locekļi — P. Peiče (Oldenburga), B. Egle (Osnabrika), A. Sūdrabs (Augustdorfa) un Birzaks (Osnabrika).

Nav šaubu, ka šāda YMCAs sporta komiteja nepieciešama, lai sporta dzīve angļu joslā nepagrimtu pasīvitātē. Un tomēr gribas jautāt, vai šis komitejas sastāvs ir īstais, lai darbam būtu tiešām sekmes. Komiteja izraudzīta, nesazinoties ar angļu joslas sporta vadītāju, tādēļ rodas jautājums, vai Berkolds spēs sadarboties ar šo komiteju un kopīgi izkārtot nepieciešamos organizācijas jautājumus, jo tās locekļi sporta aprindās maz pazīstami un par viņu pieredzi nekas nav zināms . . .

Angļu joslas latviešu YMCA savā laikā Horneburgā nodaļu sporta vadītāju sanāksmē ievēlēja sporta komiteju. Lielākā daļa tās locekļu nu izcelojusi, tā kā jaunas komitejas radīšana bija kļuvusi nepieciešama. Dabiski, ka ceļa grūtību dēļ nav iespējama komitejas ievēlēšana, tādēļ tās locekļi jāizrauga resp. jākooptē, kā tas jau noticis amerikāņu joslā. Bet — tur to darījis latviešu sporta vadītājs emigrācijā A. Celms, kompetents virs sporta jautājumos. Angļu joslā tas noticis savādāk. A. Celms gan bija uzdevis A. Berkoldam šādu sporta komiteju sastādīt; tā arī bija jau izraudzīta, bet nu Kripēna raksts šo nodomu izjaucis. Launākai tas, ka jaunajā YMCAs sporta vadībā pilnīgi piemirsti tie darbinieki, kas bija ievēlēti . . . Nu radies stāvoklis, ka angļu joslā ir 2 latviešu sporta komitejas YMCAs un LSFAP. Cerams, ka to sadarbība būs sekmīga.

Alfrēds Vinčels

LATVIEŠU SPORTS EIROPĀ UN CITOS KONTINENTOS

Vieglatlēts O. Feldmanis, startējot angļu sacīkstēs Mičemā 100 jardos ar 10,8 sek. ierindojās 2. v., bet 440 jardos ar 55,8 palika trešais.

Izlases futbolists E. Freimanis, kas pēdējās divas sezonas sekmīgi spēlēja Anglijas 3. līgas vienībā Northampton, šogad saņēmis atļauju pāriet uz citu klubu. Viņa tālākā vienība, kas Freimani 1948. g. kā amatieru ieguva par brīvu, tagad par viņu prasa 2500 mārc. Par Freimani lielu interesi izrāda vairākas vienības, to vidū daudzas spēcīgas no Vidusanglijas ar Nuneaton priekšgalā, kas pag. gada Anglijas kausa izcīņā guva labas sekmes. Kas Freimani „iegūs", noskaidrosies pēc 31. jūlija, kad beidzas viņa līgums ar veco klubu.

Fallingbostēles izcelotāju nometnē latviešu sporta dzīve kļuvusi rosīgāka. Galda tenisā Bedeicis, Lukšs, Bērziņš, Ozoliņš, Bukbārdis un Meinips uzvarēja vietējos poļus 11-1. Pret tiem pašiem pretiniekiem latvieši ar Svolmani un Jēkabsonu priekšgalā guva arī 3 uzvaras volejbolā. Pirmajās vieglatlētikas treniņa sacīkstēs Ozoliņš un Bukbārdis sasniedza tāllēkšanā 6,46 resp. 6,03 m, bet Čečins lēca trīssoļi 12,14 m.

Basketbolists Zigurds Grosbergs, kurš nesen no Vācijas ieradās Austrālijā, jau spēlē Sidnejas latviešu vienībā Daugava. Viņš kopā ar īgauni Kerjanu izpelnījies Austrālijas basketbola lietpratēju sevišķu ievērību.

Latviešu YMCAs Kreimaņa laikā Aredzes reprezentēt Dienvidaustrālijas pavalsti galda tenisā Austrālijas meistarsacīkstēs augustā Brisbānē.

Brazilija ir favorīts, bet Urugvaja — uzvar

Gaužam reti kādas sporta sacīkstes norit bez pārsteigumiem, piepildoties visam pēc „papīra formas", bet tik daudz pārsteigumu, kā futbola pasaules meistarsacīkstēs Riodežaneiro neviens nebija gaidījis. Vispirms zviedri, kuriem Itālija un Francija atpirkusi kādu duci labāko spēlētāju, pievelc divkārtējos pasaules meistarus itaļiešus, tad brazīlieši, tikko izglābdamies no savu karstasiņīgo tautiešu pēriena, spēlē neizšķirti ar mazo Šveici, pēc tam seko „sensācija" — ASV—Anglija 1-0, pie kam Anglijai rūgtais bikeris jātukšo arī no spāņu rokām, un, beidzot, kad neapšaubāmais favorīts Brazīlija, reiz īsti „tikusi uz sliedēm", pievelc Zviedriju 7-1 un Spāniju 6-1 un tai atliktu vairs tikai pastiept roku, lai paņemtu godu kausu, to paņem — Urugvaja. Lai gan finālspēļu vārtu attiecība Brazīlijai ir 14-4, kamēr Urugvajai tikai 7-5, lai gan pēdējā tik tikko pievelca Zviedriju, lai gan izšķirējā spēlē stūru attiecība ir 9-2 Brazīlijas labā, meistars saucas Urugvaja!

Pasaules meistara statuju, kuras vērtība ir ap 40.000 DM, no tās dāvinātāja FIFA prezidenta rokām saņēma Urugvaja vienetuļu kalnu viesnīcu, lai paglābtos no savu tautiešu „atriebības".

Pirms pēdējās sacensības visi eksperti apstiprināja Itālijas vienības kapteiņa spriedumu, ka brazīlieši ir par galvas tiesu pārāk turnīra dalībniece. Brazīlieši zināja, kas likts uz spēles: ne tikai meistara gods, bet arī milzīgas prēmijas un tautiešu sumināJumi. Viņiem pie tam pietika ar neizšķirtu. Urugvajiešiem turpretim nebija ko zaudēt; viņi gāja cīņā ar apņēmību, bet bez pretenzijām. Spēle rādīja, ka Brazīlija ir labākā vienība, bet urugvajiešu bīstamība parādījās caurrāvienos, un tie arī izšķīra uzvaru (puslaiks beidzās 0-0, nevis 0-1, kā ziņots Latvijas pag. numurā). 11 min. pirms tiesneša svilpes krita uzvaras vārti, un kamēr „urusi" gavilēdami steidzās uz centru, brazīliešu vārtsargs Barbosa, par savu nevelkami satriekts, nokrita semē, pildas sev matus un kopā ar saviem biedriem un tūkstošiem skatītāju raudāja. Viņi visi saprata, ka cerības vējā . . . Pēc tiesneša beigu svilpes neviens brazīlietis neapsveica savu pretinieku (tas gan nelīcina neko labu par viņu sportisko stāju), ar nolūktām galvām favorīti atstāja laukumu. FIFA prezidents Žils Rimā pasniedza uzvaras trofeju laimes pārpilnībā starojošiem urugvajiešiem. — Brazīlija bija palaidusi garām savu līdz šim lielāko izdevību.

Pēc lielās vilšanās visā Brazīlijā valda gandrīz vispārēja sēru noskaņojums. Taču futbola fanātiķi, kas tāpat kā laikrakstu burtiņi un redaktori zaudējumu vienkārši nevarēja aptvert, tajā nevaino tik daudz spēlētājus, kā vienības treneri Flāvio Kostu. Viņā pēc lieliskajiem brazīliešu panākumiem bija visvidinātākais vīrs visā zemē un viņa piekritēji Kostu pat bijuši gribējuši ar mieru mīnēt saules pretī dienta amatam. Tādēļ pēc Urugvajas uzvaras Kostā vairs nejūtās droša par savu dzīvību un bija spiests aizbēgt uz kādu

LATVIEŠU PANĀKUMI ANGLIJAS MEISTARSACĪKSTĒS

Anglijas meistarsacīkstēs vieglatlētikā piedalījās arī latvieši. Labākos panākumus tāpat kā pagājušā gadā guva diskobols A. Jansons-Jankovskis, kas ar 44,32 m izcīnīja trešo vietu un ieguva meistarsacīkšu bronzas medaļu. Labi panākumi bija arī citu valstu ārzemniekiem, aizvedot no Anglijas piecus meistartitulus un vairākas otrās un trešās vietas.

Pasaules sporta laukumos

Jamaikietis Mekkinlijs, kas kopā ar amerikāņu vieglatlētiem pārcelts startē Zviedrijā, 400 m sasniedza 46,2 sek., pēlikdams tikai 2/10 sek. aiz sava pasaules rekorda. Arī amerikāņu vieglatlēti Eiropas startos regulāri sasniedz lieliskus rezultātus. Jaunais rekordists Ētlejs jau divreiz atkārtojis savu 13,8 sek. pasaules rekordu 110 m barj., Ričards kārtī veibu 4,50, Rodens skrējā 400 m 46,3. Lielisku formu pēdējās sacensībās pierādījuši arī somu gargabalnieki.

Krāfoldietis Geisters 400 m skrējā 47,6 sek., sasniedzot Igaunijā labāko laiku Eiropā. Kleve ar 1:51,4 labojis vācu Igaunijā labāko sasniegumu 800 m, bet Lammers ar 3:54,3 min. 1500 m. Šķēpa meistaru (Šl.-Holšteina) sasniedza 68,10, Štutgartietis Šiks 66,08, 4X100 m stafetē 1900 Minchen 41,6.

Anglijas meistarsacīkstēs vieglatlētikā 5 titulus ieguva ārzemnieki: lodē Sarcevics (Jugosl.), diskā Kicingers (Beļģ.), 3 jūdzes Teijs (Beļģ.), 2 jūdžu šķēršu skr. Segedins (Jugosl.), kārtī Spernilds (Dān.). Atskaitot sprintu un vesera mešanu, pārējās disciplīnās reālizējās tikai viduvēji rezultāti.

Raibā pasaule

● Pārrunās par nesen Budapeštā izrādīto padomju filmu Partijas biedra karte, kritiķi salīdzinājuši vairākus filmas skatus ar „dekadentajām rietumu filmām" un ieteikuši, ka padomju filmā „mīlestība nav niekāds pārsārīgs notikums, bet savilgāba, kas dīdinās savstarpējā cīņā. Ja mīlestība apdraud partijas drošību vai sociālismā iekārtojumus, tad tā būtu pastāvēt".

● Kādā parastā darbdienā pie vienkāršas dzīvojamās mājas Oldenburgā plīvoja Rietumvācijas melnsarkanzeltā karoga, kura kāts bija apvīts ar pušķim līdzīgu materiālu. Bija izskērējis Lielais Mizveiks īpašnieks, kas tādā veidā gribējis savu prieku par to, ka pēc 11 dienām ticis vaļā no sava apakšnieka.

Mūsu mīļā, dārgā māmuliņa un vecmāmiņa

Anna Valkašs dz. Ošis

dzim. 1884. g. 9. augustā, mir. 1950. g. 25. maijā Aizputē. Apbedīta 1950. g. 28. maijā Misiņkalna kapos.

Man gribētos tevi ieaijāt, Kā krēslā vējā liepiņu aiju.
Man gribētos lūgšanu pār tevi klāt, Kā zaļsirmu vakaru maijā.
Pēc viņas skumst dēls neskāmā tālumā, melta, smots, vedekļa un mazbērni Vācijā.

1950. g. 10. jūlijā Gautingas DP sanatorijā aizdzīts acīs uz mūžu mūsu tautietis, bij. karavīrs

Kriš Kreicbergs

dzim. 1914. g. 4. VIII. Apglabāts 1950. g. 12. VII Gautingas kapsētā.

Viņu mīļā piemiņā paturēs tautieši Gautingas sanatorijā.

Iznākusi

Jāņa Jaunsudrabiņa

ZAĻĀ GRĀMATA

Šis mūsu vecmeistara jaunākais darbs ieņems cienīgu vietu mūsu garīgo vērtību krātuvē.

Grāmata ar savu vienkāršo, gaumīgo iekārtojumu, iespiesta uz laba, sevišķi pasūtināta papīra, glītā ietērpā, būs patīkams pārsteigums ikvienam labas grāmatas mīļotājam.

Cena: (brošēta un iesiet.) DM 8,50, 10,50; Zkr. 9,—, 11,50; Dkr. 10,50, 14,—; Sd. 14/—, 18/—; Austr. Sd. 18/—, 22/6; ASV $ 2,—, 2,75; Kan. $ 2,25, 3,—; B. fr. 95,—, 115,—.

150 eks. grāmatas iespiesti uz labākā papīra, numurēti, ar autora veltījumu un pašrocīgu parakstu, vienlīdzīgi sadalīti un dabūjami pie pārstāvjiem vai apgādā.

Cena: (tikai iesieti) DM 12,50; Z. kr. 13,50; Sd. 24/—; A. Sd. 28/—; ASV $ 3,75; K. $ 4,25; B. fr. 150,—.

Pieprasiet apgāda pārstāvjiem vai tieši apgādā.

LATVIJAS KARTE

mērogā 1:450.000, form. 65X115 cm, ar apm. 5000 vietu nosaukumiem, 6 krāsās vēl dabūjama nelielā skaitā apgādā un pie pārstāvjiem.

Cena: DM 8,—, Sd. 12/—, Austr. Sd. 16/—, ASV $ 1,50, K. $ 1,75, Z. kr. 7,50.

E. Tomāsa **LATVIJA** GRĀMATA PAR DZIMTENI

satur ziņas par Latvijas ģeogr. stāvokli, zemi, dabu, tautu. Tanī atrodami pārskati par dzimtenes literatūru, tautas teikām, pasakām un dzeju. Grāmata bagāti ilustrēta. Tekstā kartogrammas un diagrammas.

Cena: DM 4,—. Sd. 8/—, A. Sd. 10/—, $ 1,20, Z. kr. 4,50.

Apgāda pārstāvji:

Vācijā: Apgāds Līdums, O. Dikis, Lübeck, Meesenkaserne, B. B.
Anglijā: D. V. F. grāmatn., 44, Hans Place, London SW 1., Mrs. M. Ozols, Latvian Hostel, Lightcliffe, Halifax.
Zviedrijā: Daugavas apgāds, Garvargatan 11, Stockholm; L. P. K. grāmatn., Box 701, Stockholm.
Dānijā: I. Reitmanis, Postbox 282, Kobenhavn V.
ASV: Helmars Rudzītis, 6643. Bergen Place, Brooklyn 20, N. Y.
Kanadā: Valters Ziedinš, 92, Morse Str., Toronto, Ont.
Austrālijā: J. Strautiņš, 12, Seventh Av., Alberton, S. A.; A. Medenis, Migr. Centre, Bathurst, N. S. W.
Brazilijā: Z. Leimanis, Atlantica 156, apt. 101, Rio de Janeiro.

P. MANTNIEKA kartogrāfijas institūts un apgāds, 44, rue van Eyck, Bruxelles 1, Ch. post 754.25.

(540)

5 padomi abonentiem

1. Nemainiet pārstāvjus!
2. Maksājiet tikai laikraksta izsludinātiem pārstāvjiem!
3. Neaizkavējiet maksājumus!
4. Laikus paziņojiet adreses maiņu, minot arī veco adresi!
5. Rakstiet skaidri uzsākumā! Tad Jūs laikraksta saņemsit bez traucējumiem.

LCK apgāds LATVIJA

PASTMARKU

maiņas nolūkā vēlos sarakstīties ar interesentiem visā pasaulē.

M. Kalna, Freilassing 2/Obby, Wielandshag, US Zone, Germany. (548)

Meklēju ELVĪRU ROZENŠTEINU, dzim. Kanderi, Austrālijā. Jānis Bīviņš, Ulm/Donau, Bölcke-Kaserne, Bl. A-13, Deutschland. (544)

Meklēju savu dēlu RAIMONDU VAĻUKU, dzim. 1929. g. 25. X, no Liepājas apr. Embūtes pag. Bijis izlūku bataljonā pie 18. divīzijas. Rakstīt: N. Vaļuka, Teigh Lodge, Oakham, Rutland, England. (550)

LATVIJAS

ABONEMENTS VĀCIJĀ,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks. mēnesī, pasūtinot kolektīvi (vairāk par 3 eks.) DM 3,80 mēn., uz ārzemēm DM 4,80 mēn., uz ASV pa gaisa pastu DM 6,80 mēn.; atsevišķa numura cena DM 0,50.

SLUDINĀJUMI VĀCIJĀ

maksā DM 0,30 par vienslej. nonpareiļo iespiedrindas sīkspiesmo telpu; vienreizīgs 10 iespiedrindu sludinājums DM 3,—; vienreiz 5 iespiedsmar. sludinājums DM 2,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un teksta zīmes Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju saraksta izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK apgāds LATVIJA,
(līdz) Schwäbisch Gmünd,
Artillerie-Kaserne, US Zone,
Germany (tālr. Schw. Gmünd 2139)

KRIZE KOREJĀ

Amerikāņiem līdz šim izdevies atkāpšanās manevrs kopā ar Dienvidkorejas spēkiem, neļaujot ziemeļnieku pārspēkam sevi izšķirīgi sakaut. Ģen. Mekartūra štābs deklarējis, ka Koreju amerikāņi neatstās, bet, savelkot ap Pusanu spēkus, aizstāvēs tik ilgi tilta gala pozicijas, kamēr uzlabosies laika apstākļi. Kā zināms, patlaban Korejā valda kārtējais lietus periods, kas beidzas septembrī. Līdz septembra sākumam tātad paliktu piecas nedēļas laika.

Vērtējot cīņas Korejā, dzirdamas dažādas militāro lietpratēju atsauksmes. Lielākā daļa komentātoru amerikāņu un dienvidkorejiešu nespēju apturēt ziemeļnieku ofensīvu uzskata par neveiksmi. Liekas, ka šāds vērtējums īsti neatbilst lietu patiesam stāvoklim. Ir taisnība, ka dienvidus puse ir nepārtrauktā defensīvā, atdodot pilsētu pēc pilsētas un poziciju pēc pozicijas. Kāpēc tas tā? Vispirms ziemeļnieku zemes karaspēks ir ievērojamā skaitliskā pārsvarā, otrkārt, tas ir pārāks apmācībā un apbruņojumā, un, treškārt, jāpielaiž, ka tās ir arī morāliski vērtīgāks. Cik zināms, ziemeļniekiem Korejā operē vismaz 4 aktīvas divizijas, kas labi apmācītas un apbruņotas. Par dienvidkorejiešu spēku stiprumu maz kas zināms. Iebrukuma pirmās dienas, pēc preses ziņām, dienvidnieku vienības pretojušās ļoti vāji, dažkārt pat izvairoties no kaujas saskares.

Lai dienvidniekus atbalstītu, amerikāņi lielā steigā kaujās iesaistīja savu Japānā stacionēto aviāciju un pakāpeniski sāka pārsviest uz Koreju zemes karaspēku. Jūlija vidū Korejā bija jau viena amerikāņu divizija, uz kuras darbību lika lielas cerības. Aizturētu elpu pasaule sagaidīja apmēram tādu pašu notikumu gaitu, kāda bija 1943. g. pavasarī Rietumvācijā. Amerikāņu divīzija kopā ar dienvidkorejiešiem atkāpās, pie kam amerikāņi ziņoja, ka vairākos gadījumos viņu ielenktie bataljoni izlauzušies.

Lai gan amerikāņiem neizdevās komūnistu ofensīvu apturēt un fronti stabilizēt, tomēr viens viņiem ir izdevies. Dienvidkoreja komūnistu rokās nav kritusi divu nedēļu laikā. Atkāpjoties iegūts tik daudz laika, lai pievilktu vēl divi svaigas amerikāņu divizijas. Bez tam Drošības padomē nokārtots palīdzības sniegšanas jautājums vismaz formāli.

Amerikāņu pieteikuši ofensīvu pēc lietus perioda beigšanās, t. i. septembrī. Lai to izdarītu, uzbrucējam jāsapulcē vismaz trīskārtīgs pārsvars dzīvā un materiālā ziņā. Šodien amerikāņu rīcībā ir 10 kājnieku divizijas (motorizētas). Ja komūnisti Dienvidkorejā paturētu tikai tās zināmās 4 divizijas, amerikāņiem ofensīvas sākumā vajadzētu vismaz 12 divizijas.

Te nu redzam, kādu grūtību priekšā amerikāņi atrodas. Ja arī septembrī viņiem izdotos šīs 12 divizijas sapulcēt Tālo austrumu kara laukā, ar to būtu izsmelts viss apmācītais dzīvais spēks. Ir taisnība, ka dzīvā spēka amerikāņiem netrūkst. Bet — tagadējās aktīvās divizijas nedrīkst visas sūtīt kaujā, jo tām jākalpo arī mobilizācijas vajadzībām — jādod jaunformējamām daļām kadri. Tik zemam vienību skaitam arī patlaban Korejā iesaistītās 3 amerikāņu divizijas ir stipri daudz.

Amerikāņi izdara mobilizāciju, ar kuru tuvākā laikā spēs uzstādīt — izejot tieši no kadru jautājuma — 10—15 jaunas divizijas, kas kopsummā dos varbūt drusku vairāk nekā 20 divizijas. Ir zināms, ka minimālais kadru sagatavošanas ilgums ir 4—6 mēneši (visnieki, instruktori). Tātad pēc 4—6 mēnešiem amerikāņiem divīziju skaits var pieaugt pāri tagadējām 20 un tādā skaitā, kādā skaitā spēj laist ārā kadrus kara mācības iestādes. Koreja ir tikai viens degpunkts. Iespējamo degpunktu ir vēl ļoti daudz — Āzijā Formoza, Burma, Malajas pussala, Persija; Eiropā — Balkāni, Vācija, Skandināvija. Tātad vienā vietā nedrīkst izšķiest pārāk daudz spēku. No tā izriet, ka laikam gan ofensīva Korejā varēs notikt tikai tad, kad arī citi Apvienoto nāciju locekļi dos savu dzīvo spēku. Līdz šim ar dzīvā spēka piedāvājumu neviens vēl sevišķi nav steidzies. Bet arī Rietumeiropa pati ir disponēta uzbrukuma briesmām. Tai nav nopietnu spēku, ja gadījumā agresija nāktu no austrumiem.

Redzot šādu lietu stāvokli, mums neatlaidīgi uzmācās jautājums — kāpēc Stalins neizmanto tik izdevīgo brīdi patlaban, kamēr visa pasaule ārpus dzelzs priekškara ir absolūti nesagatavota? Skaidru, noteiktu atbildi gan nevarēs dot neviena. Tomēr zināmi netieši norādījumi ir, kas varbūt kaut mazu, tomēr daļu šīs problēmas noskaidro. Nesen Pravdā bija rakstīts, ka Hitlers ar 6 milj. žīdu nogalināšanu esot līdz šim lielākais noziedznieks pasaulē, bet iespējamais milzu noziedznieks varot tapt Trūmens, kas ar savām atombumbām spējot nogalināt 60 miljonu cilvēku. Šis boļševiku komentārs skaidri rāda, ar kādu respektu Kremlis piemin Trūmenu ar viņa atombumbām. Tiešām — ja pieminēto atombumbu ietekmē krieviem būtu jāzaudē 60 miljonu iedzīvotāju, tas nelīdzēgami nozīmētu sarkanās briesmu impērijas galu. Liekas, ka šis ir tas motīvs, kāpēc Staļins pagaidām liek uzstāties satelītiem, pats izmantojot laiku savā labā, lai tiktu līdzvērtīgs amerikāņiem arī atomenerģijas ziņā. Te, šķiet, laiks strādā Kremļa labā, ko šodien vienbalsīgi atzīst Čerčils, Degolls un, jādomā, arī Trūmens.

Pēt. **R. Kociņš**

Uz Koreju taisās sūtīt tautas policistus

Berlīne (Rs). — Anglu licencētais Telegraf ziņo, ka Austrumvācijas tautas policijā vērojamas pieaugoša nemiera zīmes. Uz Berlīnes austrumu sektoru pārbēgušo tautas policistu vidū ir izplatījušās baumas, ka viņus sūtīs uz Koreju, un pēdējā laikā vairākas tūkstoši tautas policistu nosūtīšanu uz Koreju. Šim nolūkam paredzēts izlietot Padomju savienības lidmašīnas, kas tautas policistus transportētu Šānfeldas (Berlīnē) lidlaukā. Berlīnes austrumu sektorā un tā tuvākā apkārtnē jau sapulcēti ap 7000 tautas policistu no visdažādākām Austrumvācijas policijas vienībām.

Vai amerikāņi...

(Turpinājums no 1. lpp.)

4) Neatkarīgi no tā, vai komūnisti bija rēķinājušies ar amerikāņu intervenciju vai nē, — viņi neapšaubāmi bija sagatavojušies paturēt pārspēku pret eventuālajiem Sav. valstu spēkiem. Ziemeļkorejas komūnistu armija īstenībā lielā mērā sastāv no padomju aziātu divizijām. Ir zināms, ka vesels divi Ziemeļkorejas komūnistu pulki piedalījušies savā laikā Staļingradas cīņās, un ziemeļnieku pusē pašlaik cīnās arī daudzi ķīnieši, mongoļi un pat japāņi. Zīmīgs ir fakts, ka komūnisti savam uzbrukumam neizvēlējās sauso, bet gan lietus periodu, lai gan tas tieši apgrūtina viņu tanku operācijas. Tāpat zīmīgi ir mistiskais kara operāciju pārtraukums, kas notika pēc tam, kad dienvidkorejiešu spēki pirmajās kara dienās bija jau pilnīgi satriekti, un komūnisti bez pūlēm būtu varējuši ieņemt visu Koreju, pirms amerikāņu palīdzība sāktu iedarboties. Ziemeļnieki tomēr turpināja savu uzbrukumu tikai pēc tam, kad amerikāņu armijas vienības bija jau nonākušas frontē.

Visi šie fakti, — secina Kerns, — gandrīz neapšaubāmi norāda, ka padomju militārā vadība apzināti ievilinājusi amerikāņus rafinētā slazdā, lai piesaistītu lielākus viņu spēkus Korejā un reizē atrautu militāro palīdzību Eiropai. Nav pamata jebkādām ilūzijām par Korejas kara ātru izbeigšanos, jo PSRS kara materiālu krājumi pašlaik ir nesalīdzināmi lielāki nekā ASV, un, piem., tanku vien krieviem ir desmit reizes vairāk. Kur varētu gaidīt komūnistu nākošo triecienu? Sākumā daudzi bija pārliecināti, ka tas notiks Formozā, bet Ķīnas komūnistu paziņotā uzbrukuma diena pret šo salu — 14. jūlijs — pagāja mierīgi. Cits briesmu punkts ir Honkonga, un paši briti neoficiāli atzīst, ka viņu 40.000 vīru lielā armija pilsētu pret plaša apmēra uzbrukumu nevarētu noturēt. Vislielākās bažas tomēr rada krievu invāzijas draudi pret Japānu, kas eventuāli apvienotos ar japāņu komūnistu sacelšanos, pie kam amerikāņu spēki Japānā pašlaik ļoti vāji. Protams, ka tas arī nozīmētu trešā pasaules kara sākumu.

Mareša Malinovska vada Ziemeļkorejiešu operācijas

LAIKRAKSTU PĀRSTĀVJI VĒRO STĀVOKLI KOREJĀ PESIMISTISKI

BBC ZIŅO PAR DRĪZU INVĀZIJU FORMOZĀ

Tokio (E). — Vašingtonā tagad saņemta informācija, ka ziemeļkorejiešu faktiskais virspavēlnieks ir Padomju savienības maršals Maļinovskis, kas vadot visas operācijas. Stāvoklis frontē vēl joprojām ir visai nestabils. Komūnisti izdara ofensīvu pussalas dienvidrietumu virzienā, nesastopot nekādu lielu pretestību. Nepārtraukto lietusgāžu dēļ amerikāņu supercietokšņu operācijas ir visai ierobežotas. Ģenerāļa Mekartūra galvenā mītne ziņo, ka ziemeļkorejieši ieņēmuši Kvandžu pilsētu, kas atrodas 50 km no austrumu piekrastes. Apdraudēta arī Jongjangas pilsēta; tā ir svarīgs dzelzceļa mezgls uz Taidžonas-Pusanas līnijas. Laikrakstu korespondenti, bet sevišķi Times pārstāvis Tokio stāvokli Korejā novērtē ļoti pesimistiski. 24. amerikāņu divīzija, ko meta cīņās kā pirmo, tagad atvilkta uz Japānu, kur to pārformē. Uz Ziemeļkoreju šinis dienās izbrauca starptautiskā Sarkanā krusta delegāts. BBC tomēr šaubās, vai komūnisti viņu ielaidīs savā territorijā.

Par lielu aktivitāti ziņo arī no Ķīnas. Vakar vakarā komūnisti pēkšņi atklājuši artilērijas uguni pret Kimojas salu. Pirmdien tai tuvojušās tūkstošiem džonku ar Ķīnas komūnistu karavīriem. Kāds Čangkaišeka valdības loceklis izteicies, ka šīs operācijas varētu nozīmēt arī invāziju Formozā.

Atomspiegs Harijs Golds atzinis savu vainu

Filadelfija (D). — Apcietinātais amerikāņu atomspiegs Harijs Golds pagājušo ceturtdien tiesu prokuroram Filadelfijā beidzot atzinis savu vainu divos punktos. Viņš paskaidroja, ka kopā ar doktoru Fuksu un „daudzām citām personām" nodevis „kādai svešai valstij" dokumentus, zīmējumus un informāciju par atomenerģiju. Golds bez tam apliecināja, ka ar Fuksu viņš saticies vienpadsmit reižu. Kā zināms, Goldu apcietināja 24. maijā, kad vairāki FBI ierēdņi cietumā nopratināja Fuksu.

Karalim Leopoldam atgriešanās prieku nesagādā

Briisele (J). — Šestdienas rītā beļģu karalis Leopolds pēc seša gadu ilgas trimdas ar lidmašīnu no Šveices ieradās Briselē. Aerodromu, kurā nolaidās karaļa lidmašīna, kā arī ielas, pa kurām viņš devās uz savu pili, sargāja tūkstošiem policistu un karavīru, hermetiski norobežot tās pārējai satiksmei. Arī pašā pilī un tās tuvākajā apkārtnē bija sperti plaši aizsardzības soļi, lai nodrošinātos pret visiem eventuāliem demonstrāciju vai sabotāžas mēģinājumiem. Ikvienu apsveicēju, kas ieradās pilī, iepriekš rūpīgi pārmeklēja pēc ieročiem, šiki apskatot pat katru ziedu pušķi.

Pirmās dienas pēc karaļa atgriešanās Briselē un pārējā Beļģijā pagāja, rumājot dažu ārzemju korespondentu vārdiem, „neomulīgā klusumā". Vienīgi šestdienas pievakarē Briseles ielās notika apmēram 2000 sociālistu protesta gājiens bijušā premjēra Spāka vadībā. Sociālisti deklarēja, ka neielaidīsies ar Leopoldu nekādos kompromisos un turpinās pret viņu cīnīties „līdz galam". Pats karalis šestdien teica radiorunu beļģu tautai un vēstījumu parlamentam, pēc kam prezidēja troņa padomē. Parlamenta sēdē nepiedalījās ne sociālistu, ne arī komūnistu un liberāļu deputāti. Beļģu arodbiedrības turpina aicināt strādniekus uz streiku. Dažās zemes provincēs, protestējot pret karaļa atgriešanos, izlikti pusmastā karogi, dažkārt apvijot tos vēl sēru lentēm. Notikuši arī vairāki sabotāžas gadījumi. Jau divas dienas pirms Leopolda atgriešanās pie karaļa pils mūra eksplodēja nezināmu personu novietota bumba, nenodarot tomēr lielākus zaudējumus. Svētdien agrā rīta stundā kāda cita bumba sprāga Šarleruā elektriskajā spēkstacijā.

Polu partizāni cīņu turpina

Benčena (Rs). — Neskatoties uz maršala Rokosovska sākto poļu partizānu apkarošanas akciju, viņu darbība dažos Polijas apgabalos vēl arvien vārās plašumā. Sevišķi tas sakāms par apgabalu abpus Frankfurtes—Pozenes dzelzceļa līnijai. 90 proc. vilcienu, kas pa šo līniju ved uz Padomju savienību Austrumvācijas ražojumus, partizāni aptur un izlaupa, bet vilcienu pavadoņus sarkanarmiešus nošauj. Šī poļu partizānu aktivitāte spiež krievus pret savu gribu agrāk vai vēlāk izmantot jūras ceļu uz Baltijas ostām.

Vai DP lidzvērīgi angliem

Toronto (vu). — Toronto Star atstāsta šādu gadījumu pilsētas domē:

Domnieks Alians Lamports usbruka Toronto nelaikstītajam likumam, kas izlēdz no pilsētas dienesta visus, kam nav angliskas izcelsmes. Domnieks Leslijs Saunders norādīja, ka britiem būtu dodama priekšroka. „Atmetīsim šo praksi," teica Lamports, „mūsu acīs lai visi kanadieši būtu vienādi, jo pati Kanada ir pirmajā vietā." — „Jūs aizmirstat, ka esat britu pilsonis," protestēja Saunders. „Es esmu vispirms kanadietis," atbildēja Lamports. — „Vai jūs domājat vērtēt DP pārākus par angliem?" jautāja Saunders. „Ja viņi to pelni — jā!" apstiprināja Lamports. Starpgadījums izcēlās tādēļ, ka Toronto nevar dabūt angļu darbiniekus savai pilsētas kautuvei. Dome nolēma, ka problēma atstājama personāla direktora izlemšanai, kas noteiks, „kādas etniskas grupas podarbināt". Mūsu Kanadas līdzstrādnieks pie šī ziņojuma piezīmē, ka Saunders ir paredzamais vienīgais kandidāts Toronto pilsētas vecākā amatam, līdzšinējā vecākā pilnvaru laikam izbeidzoties.

AUSTRUMPRŪSIJAS SIEVIETES UN BĒRNI LATVIJĀ UN LIETUVĀ

Gettingena (Rs). — Vācu ģūstekņi, kas atgriezušies no Latvijas un Lietuvas, stāsta, ka abās valstīs atrodoties ļoti daudzas Austrumprūsijas sievietes un bērni. Tās aizklīdušas turp pirmajos pēckara gados, kad Austrumprūsijā valdīja bads. Latviešu un lietuviešu zemnieki devuši šiem „bada bēgļiem" pārtiku un pajumti. Kad lielā skaitā palīdzīgo zemnieku deportēti, bet viņu saimniecības pārvērstas kolhozos, daudzas austrumprūsietes, it sevišķi mātes, nokļuvušas bezcerīgas stāvokļos. Kas, pārtiku un pajumti meklējot, pazīdīgās lielāko pilsētu tuvumā, tās apcietinātas un par klaidonību un ubagošanu notiesātas uz daudziem gadiem piespiedu darbos. Notiesāti arī bērni.

RIETUMVĀCIJAS KOMŪNISTI SASĶĒLUŠIES

Diseldorfa (F). — Svētdien Diseldorfā notika agrāko komūnistu partijas biedru sanāksme, kuras iniciātors bija Freies Volk redaktors Jozefs Šope un Bavārijas komūnistu partijas frakcijas loceklis Getijas izstājušies vai nu paši vai izslēgti. Atklāšanas runā Fišers norādīja, ka vācu komūnistu partija pilnīgi atkarīga no Maskavas direktīvām un rīkojumiem. Viņš pārmeta Padomju savienībai arī to, ka Maskava neatbrīvo vācu ģūstekņus un uzspiedusi Vācijai Oderas-Neises līniju. Sapulce pēc tam nolēma dibināt jaunu partiju, kas sauksies Neatkarīgā Vācijas strādnieku partija. Tās pamatā būs gan marksisma doktrīnas, bet citādi partija ievēros nacionālos principus un neatkarību no Maskavas.

Polija jau kļuvusi par padomju valsti

Varšava (Rs). — Polijas raidītāji ziņo, ka kara ministrs maršals Rokosovskis, uzrunājot poļu militārās akadēmijas kadetus, pateicis: „Poļu tautas demokratija pēdējos mēnešos visās dzīves nozarēs ir uzrādījusi tik lielu progresu, ka to jau ar pilnām tiesībām var saukt par padomiskoties, demokratiskās valsts iekārtas augstāko pakāpi — komūnismu. Polija sasniegusi šā laika." Runu beidzot, maršals Rokosovskis apsolījis, ka viņš pielikšot visus spēkus un nebaidīsies grūtību, lai Polijā izveidotu par priekšzīmīgu proletāriāta diktatūras valsti.

Municijas eksplozija Štetīnē

Leknica (Rs). — No Pomerānijas izbēgušie vācieši ziņo, ka pirms dažām dienām Štetīnes ostā aizdegusies liela municijas noliktava. Municija eksplodējusi un uguns pārmetusies uz citām ēkām. Poļu miliči nekavējoties nosprostojuši visas pieejas uz ostu. Dzēšanas darbi ilguši vairākas stundas. Kā tas komūnisma zemēs parasts, „vainīgie" tūlīt atrasti un apcietināti. Tie ir pieci vācieši, kas izteikuši vēlēšanos atstāt Poliju. Lai gan uguns izcelšanās brīdī viņi visi atradušies savā darba vietā diezgan tālu no municijas noliktavas, tie tomēr apcietināti.

VIENOS PRIEKOS, BET VAI ILGI?

Galma dakteris: „Tagad gan, biedri Josif Visvarenais, atļurieties kādas nedēļas un tik traki neberzējiet rokas par to savu Korejas numuru."

E. Kirdāna zīmējums

Jaunas sabotāžas uz britu kara kuģiem

Londona (E). — Britu admirālitāte ziņo, ka uz trīs izlūcinātājiem laikam izdarīti sabotāžas akti. 1710 t lielais izlūcinātājs Cavendish pagājušā nedēļā atradies jūrā, kad viņa galvenajās mašīnās uziets „kāds svešķermenis". Pēc iebraukšanas ostā britu slepenais dienests izdarījis izlūcinātāja rūpīgu apskati. Līdzīgi „svešķermeņi" atrasti arī uz diviem citiem izlūcinātājiem, kas atradušies Devenportā. Londonā šai sakarībā norāda, ka arī Portsmūtē eksplozijas ir sabotāžas akti. Līdz šim mazākais uz četriem britu izlūcinātājiem, divi pamudenēm un diviem jūrmalnieku pavēles kuģiem konstatētas sabotāžas pazīmes. Interesantākais ir tas apstāklis, ka visas šīs kara flotes vienības atradās Devenportas ostā.

Es esmu tik noguris...

Londona (ej). — Daily Mail ziņo par neparastu hipnozes gadījumu, kas šala ierēdnis šajās dienās nolīga lauties hipnotizējamais iegrima dziļā miegā, kamēr orķestris visu laiku spēlēja populāro angļu dziesmu „Es esmu tik noguris". Hipnozes ietekmē tomēr nelaimīgā kārtā turpinājās arī otrā dienā pēc šī seansa. Ieradies darbā, ierēdnis nejauši sasēdzirdēja kādu kolēģu svilpojam iepriekšējā vakara melodiju „Es esmu tik noguris", un nekavējoties iemiga pie sava darba galda. Otrs līdzīgs gadījums notika tās pašas dienas vakarā, kad liktenīgo ierēdnis ēda vakariņas. Šitā traģēdija gadījās nākošajā dienā, kad viņš savā automašīnā devās pavadīt vīkendu ārpus Londonas. Braucot ar 70 km ātrumu stundā, no automašīnas radio aparāta atkal dažās sekundēs liekot vadītājam dziļā iedrāzās kāda nama sienā, ierēdni uz vietas nogalinot.

VIESNĪCA UZ LODĪŠU GULTŅIEM

Braunšveiga (md). — Pilsētnieki pie Bad Harcburgas paredzēts izbūvēt pirmo „rotējošo restorānu" pasaulē. No kalna visapkārt atklājas brīnišķīga ainava ar Brokenu un Harca mežainajiem kalniem un lielejām. Savdabīgā celtne sastāvēs no vairāku stāvu nekustīgas apakšbūves un kustīgas virsbūves, arī vairāk stāvos, kas pastāvīgi lēni griezīsies, restorāna apmeklētājiem pakāpeniski ļaujot baudīt visu ainavu jaukumu 360 grādu aplocē. Rotācijas kustību viesi nesajutīs nepatikami, jo viens apgrieziens ilgs veselas 10 minūtes.

No apakšējiem stāviem, kur iekārtos modernu viesnīcu ar kluba telpām, pa nekustīgām kāpnēm ceitnes pašā vidū varēs nokļūt augstākos un pārkāpt uz kustīgo daļu; tas nesagādās grūtības pat veciem cilvēkiem, jo grīda vidus daļā kustēsies vēl lēnāk nekā ārmalā — tikai ap 2 cm sekundē, tātad tikko jūtāmi. Griešanās virzienu pa laikam mainīs, lai gūtu lielāku dažādību ainavas pārveidībās.

VAI BIEZĀS ZOĻES NEVESELĪGAS?

Bad Homburga (md). — Sejienes ārsts prof. Tomsens, izcils lietpratējs ortopēdijā, izpētījis, ka nav īsti dibināti daudzie pārmetumi biezo zoļu apavu valkātājiem par tīšu kāju bojāšanu. Profesors noskaidrojis, ka kaitīgas gan esot sevišķi biezās zoles, kas kavē kājas un apavu sašķaņu kustībās; turpretim, par plānākām varot teikt. Tās, klusināmas soli, reizē tomēr esot pietiekami lokanas un nekavējot normālu kājas un pēdas kustību sajojot. Turklāt tās ir ūdensdrošas, uz cieta pamata vairo soļa elastību un kavē slīdēšanu. Vasarā gan „biezpiena" zoles kavējot sviedru izgarošanu, bet to varot novērst, lietojot apavus ar sandāļu veidīgu virsmām.

DAŽOS VĀRDOS

Ģ padomju iznīcinātāji slēgtā formācijā pag. nedēļas beigās pārlidoja Berlines amerikāņu sektoru, ziņo AP. Lidojuma mērķis nav skaidrs, bet domā, ka krievi gribējuši rietumberlīniešiem „demonstrēt savas aviācijas spēku".

Ģenerālis **Eizenhauers** paziņojis, ka viņš katrā laikā gatavs iestāties atkal aktīvā armijas dienestā, tiklīdz saņems aicinājumu.

Balto grāmatu par Korejas karu izdevusi Savienoto valstu ārlietu ministrija. Tajā publicēti dokumenti, kas raksturo Korejas konflikta attīstības gaitu no pašiem pirmsākumiem.

Izlūkošanas aizlūgums 300 amerikāņu jauniešiem pasludināts Heidelbergā un Mannheimā, jo šo pilsētu ielās pēdējās dienās notikušas atkārtotas sadursmes starp vācu un amerikāņu jauniešiem. Sadursmju iemesls pēc oficiālās versijas bijis — „pārpratumi nepietiekamu valodas zināšanu dēļ".

Nepazīstama Rembranta ģleznа atrasta kādā Anglijas lauku mājā un nogādāta uz Londonu, kur to kāds antikvārs nopircis par 10.000 mārc.

Ūdenraža bumbas būvei ASV atomenerģijas komisija pašlaik izrauga 200.000 akru lielu territoriju nezināmā vietā, kas būšot „minimāli apdraudēta pret jebkādiem ienaidnieka uzbrukumiem".

Mistisku noziedznieku pēdējās dienās meklē ungāru policija visā valstī. Meklējamais vīrs saucas Dežo Barta, un par tā atrašanu izsludināta ļoti augsta atlīdzība. Bartu apvaino „dažādos smagos noziegumos", bet viņa īsto nodarījumu ungāru policija nav paziņojusi.

Kritizējot Amerikas Balss raidījumus, ASV ārtirdzniecības eksperts Markuse ierosinājis aizstāt tos ar 10—20 spēcīgu radiostaciju raidījumiem, ko kontrolētu un financētu privātpersonas, pie kam šajās radiostacijās būtu jādarbojas bijušajiem DP un pārējiem bēgļiem.

Peldkostīmus, kas nealstur ultravioletos starus, jau tuvākā nākotnē sāks ražot kāda franču firma. Vēlāk paredz laist tirgū arī slēpotāju uzvalkus, saules sargus un bērnu apģērbus. Firma apgalvo, ka jaunie peldkostīmi darīs galu nūdismam, jo saules staros tagad nekas vairs nevarēs aizturēt.

Tankus jau tuvākā nākotnē sāks ražot lielās amerikāņu auto rūpnīcas Ģenerel Motor Corporation. Rūpnīcas vadība paziņojusi, ka šī izšķirīenās tomēr nekavēs laist tirgū arī automobiļus.

Tuvāko desmit vai piecpadsmit gadu laikā ASV būs pusmilitāra valsts, pārskaidroja senators Tafts, piebilstot, ka piesardzības soļi nepieciešami, lai glābtu rietumu kultūru no bojā ejas.

Jau 80.000 karavīru iesaukti Savienoto valstu bruņotajos spēkos. 47.000 domāti flotei, bet 33.000 flotes aviācijā. Paraktajā aviācijā iesaukšana sāknies tuvāko divu nedēļu laikā.

Politiski neuzticamus ierēdņus turpmāk varēs atlaist no Sav. valstu iestādēm. Attiecīgo likumprojektu jau pieņēmis senāts. Vispirms tas attiekšies uz ārlietu, tieslietu, finanču un tirdzniecības ministriju. Prezidentam Trūmenam paredzētos tiesības neuzticamus ierēdņus atlaist arī no citiem resoriem.

75 gadu vecumā šestdien Otavā mira Kanadas bijušais ministru prezidents Mekenzijs Kings. 30 gadus no vietas viņš vadīja Kanadas valdību un tikai 1948. g. 15. novembrī atkāpās no ministru prezidenta postenā.

77 vadītāji franču komūnisti pieprasījuši ārzemju pases, lai augustā dotos uz Čehoslovākiju. Viņu vidū ir deputāti un senatori, kā arī partijas ģenerālsekretārs Turē un Dilio.

Ciešumā miris 80 gadu vecumā agrākais Japānas ārlietu ministrs Togo. 1945. gada kara noziedznieku prāvā Tokio viņam piespriesta 20 gadu cietumā. Pirms gadu Togo bija Japānas vēstnieks Berlīnē, bet līdz 1940. gadam pārstāvēja savu valsti Padomju savienībā.

12 tautas policisti pagājušās nedēļas beigās atkal atbēguši uz Rietumberlīni. Tā ir lielākā organizētā bēgšana, kas līdz šim notikusi.

20.000 itāļu karavīru pašreiz piedalās trīs dienu ilgajos manevros Apenīnu kalnos. Tie ir lielākie Itālijas manevri, kas notikuši pēc otrā pasaules kara. Otrdien manevri sākās arī britu sektorā, kas ilgs četras dienas. Tajos piedalās angļu, dāņu un norvēģu karavīri.

60 vācu komūnisti, kas nepiekrīt Maskavai, nodibinājuši Diseldorfā jaunu politisku partiju, kas sauksies „neatkarīgā strādnieku partija".

Pats sevi operēt ar spoguļa palīdzību gatavojas kāds ukraiņu ārsts, kas saslimis ar aklītu akūtā zarnas iekaisumu un pašlaik atrodas kāda austrāliešu pētniecības ekspedīcijā Antarktikā. Viņš tagad mēģinās nogādāt medicīniskās palīdzības ierīcēnos, kas devusies ceļā ar britu kuģi Perzija un cer sasniegt ekspedīcijas atrašanās vietu ceturtdien. Slimais ārsts radiogrammās ziņo, ka regulāri lieto penicilīnu un cer līdz ceturtdienai izturēt bez operācijas, lai gan baidās, ka leikozums būs pārgājis arī uz vēderplēvi.

Pastāvīgu UN karaspēku dibināt svētdien kādā runā ierosināja arī franču republikas prezidents Oriols.

Radija izotops C-14 ir interesantākais eksponāts tikko atklātajā radioloģijas izstādē Londonā. Tas esot ļoti plaši izlietojams dažādās medicīnas nozarēs.

Bumba ar laika degli atrasta krievu celtā „atbrīvošanas pieminekļa" tuvumā Berlīnē pie Brandenburgas vārtiem. Krievu komandantūras pārstāvji pieprasījuši, lai bumbu attālinātu no piemineklja vismaz par 300 m, bet pagaidām tai neviens klāt nav ķēries. Šajās dienās paredz sapulcināt angļu, franču, amerikāņu un padomju kopīgu lietpratēju komandu, lai bīstamo sprāgstķermeni padarītu nekaitīgu.

Komūnistiskas aģitācijas trupas turpmāk darbosies vairākos ātrvilcienos, kas uztur satiksmi starp Berlīni un britu joslu. Aģitācijas trupas strādās ciešā kontaktā ar dzelzceļa policiju, kam būs tiesība „aizdomīgos" braucējus nekavējoties apcietināt.

No Anglijas izbēdzis 23 g. v. polis Stefanovics, ko Skotlandjards meklēja kādā slepkavības lietā. Stefanovics devies uz PSRS vēstniecību un, uzdodamies par lietuviešu bēgli, pieteicies „repatriēties". Vēstniecība viņam tūlīn sagādājusi vietu uz kāda krievu kuģa, kas devies uz Kīli un tālāk uz Stokholmu. Angļi gan pieprasījuši Stefanoviču izdot, bet tas Baltijas jūrā pārcelts uz kādas krievu ātrlaivas un aizbraucis „nezināmā virzienā".

Pretatombumbu kolonija, ziņo Daily Express, nodibināta ASV Ozarka kalnos starp Misūri un Sarkano upi. Kāda sabiedrība par 1600 dolariem gadā izīrē patvertnes ar pilnu pansiju. Šīs patvertnes iekārtotas alās.

7 km no Čehoslovakijas robežas austriešu policija šinīs dienās apcietinājusi septiņus apbruņotus slovaku bēgļus. Izceloties apšaudīšanai, 19 g. vecais bēglis Sinskijs nošauts. Pārējie apcietināti un izdoti krievu iestādēm. Slovaki bija apbruņoti ar pistolēm, vienu šauteni, divām rokas granātām un 22 dinamīta patroņām. Informētas aprindas domā, ka slovaki cauri padomju okupācijas joslai mēģināja nokļūt uz rietumiem.

50 tautas policisti jūnijā pārbēguši uz Rietumvāciju. Viņu vidū atrodas arī divi virsnieki.